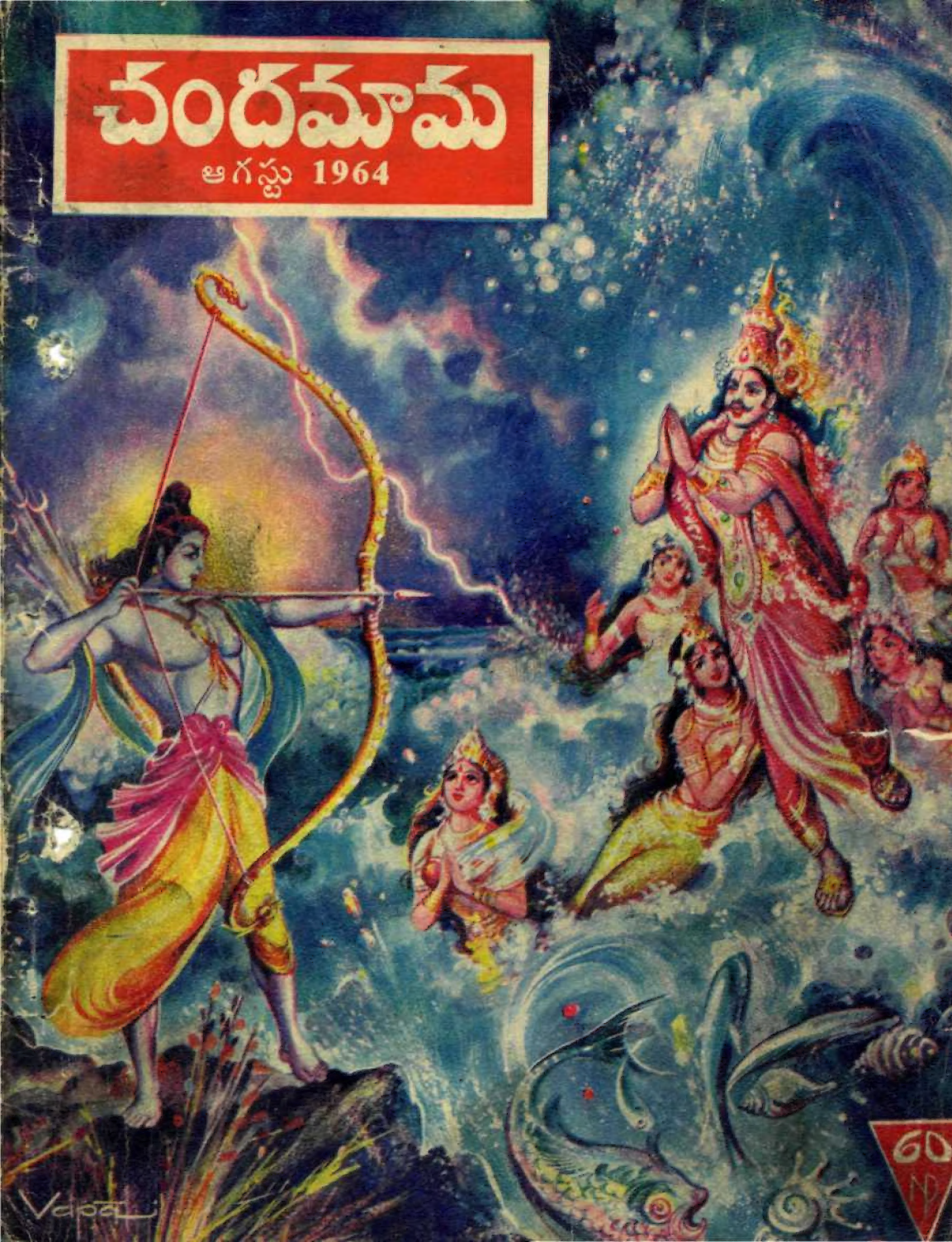

చంద్రమామ

ఆగస్టు 1964

Vedant

60
ND

Symbol of Quality Printing...

PRASAD PROCESS PRIVATE LIMITED

CHANDAMAMA BUILDINGS, MADRAS-26

BOMBAY & BANGALORE

నేర్చుకొనుటకు

పసితనం

ప్రతిబంధకంకాదు

బాట్లు మేజోళ్లు ఎట్లు తెడుక్కోవలెనే ఈనాడు అతను నేర్చుకుంటున్నాడు. జీవితమును గురించి ఎక్కువగా రోజూ అతను తెలుసుకుంటున్నాడు. పళ్లు, పనుచిగుళ్లు భద్రతపట్ల రోజూ శ్రద్ధవహించవలసిన విషయం కూడ మీరు అతనికి బోధించాలి. అతడు వృద్ధుడైనపుడు అతని పళ్లు అప్పుటికి చెక్కుచెదరకుండా, సహజంగా వుంటవి. మీ వివేకమును అతను సర్వదాస్మరించుకుంటూ, అసహ్యకరమైన దంతకాయం మరియు నొప్పి, పనుచిగుళ్ల బాధలవారి నుండి అతనిని రక్షించి నందుకు మీకు అభివందనాలు అర్పించుతాడు. మీ పిల్లలకు వారెప్పుడో నేర్చుకోదగిన అత్యుత్తమ అలవాట్లను ఈనాడే బోధించండి—ఫోర్హన్స్ టూత్ పేస్టుతో రోజూ పళ్లు, పనుచిగుళ్లను తోముకుంటూ వుండుట. ఆమెరికా యుండలి దంత

వైద్యుడు ఆర్. జె. ఫోర్హన్స్ చే నిర్మించబడిన ఫోర్హన్స్ టూత్ పేస్టు ఒక్కటే అరోగ్యవంతమైన గట్టి పనుచిగుళ్లు, మెరిసే తెల్లని పళ్లకు తగిన ప్రత్యేక ఓషధి పదార్థములు ఇవడి. ఇప్పుడే ఈ మంచి తీర్మానం చేయండి : జీవితకాలమంతయూ అనుసరించే ఆలవాటును మీ పిల్లలకు నేడే ప్రారంభించండి... అది రోజూ ఫోర్హన్స్ టూత్ పేస్టును వాడుటయే. ఒక ఉచిత ప్రతి చిన్న రంగుల పుస్తకం "CARE OF THE TEETH AND GUMS" (ఇంగ్లీషులో) కోసం తపాలా ఖర్చుల నిమిత్తం 15 స.పై. తపాలా దిల్లలను పంపండి : మేనర్స్ డెంటల్ ఎడ్యుకేషనరీ బ్యూరో, పోస్టు బ్యాగ్ నం. 10031, బొంబాయి-1.

COUPON

Please send me a copy of the booklet
"CARE OF THE TEETH AND GUMS"

Name .....

Address .....

C. I .....

చందమామ

ఈ సంచికలో కథలు - వింతలు - విశేషాలు

భారత చరిత్ర - 35	...	2	అద్దరమ్మాయిలు	...	33
ప్రహ్లాదుడు - 4	...	5	విధిబలం	...	40
దుర్గేశనందిని - 3	...	9	రాళ్ళ వ్యాపారం	...	43
తెచ్చిపెట్టుకున్న శాపం	...	17	రామాయణం	...	49
పాపవిముక్తి	...	25	నెహ్రూ కథ	...	57
అమాయకుడితో పందెం	...	29	ప్రపంచపు వింతలు	...	61

ఇవి గాక పోటో శిర్షికల పోటీ, మరి ఎన్నో ఆకర్షణలు.

అన్నమును మృష్టాన్నముగా చేయువిధం

మీ జీవితానందానికి రోడుగా

పోల్సన్ వెన్న

చేర్చండి! మీ వేడి అన్నంలో కడుగుడున్న పోల్సన్ వెన్న ముదాపనలో ఉరికరమైన ఆహారం ఆనందంగా భుజించండి. పోల్సన్స్ ఆర్థిక పుష్టిని, శక్తిని కలిగించుతుంది.

ప్రభుత్వం, మహారాష్ట్ర, గుజరాత్, పశ్చిమ బెంగాల్, బీహార్, మద్రాస్ లెండు, తిర్పే, యండు మాత్రమే ప్యాకెట్ లో ఉరించుడు వ్వవి. దణ్ణాలు అన్ని పట్టణములయందును ఉరించుచున్నవి.

పోల్సన్ ఉత్తమ వెన్నకు ప్రథమ మరియు తుదినామము.

బహుమాన కూపనలను జాగ్రత్త పెట్టండి.

పోల్సన్, కాఫీ, నెయ్యి, పిండి మరియు టీ తయారులో ఇంట్లో వాడుకవదం కూడా.

పోల్సన్ లిమిటెడ్: బొంబాయి. అనండ్. పాట్నా.

సినిమా
తారలు
మెచ్చిన

రేమి
పౌడర్

Hykan

క్షమాపణ

జూను 15 నుంచి జులై 4 వరకు మద్రాసు నగరంలో పవర్ కట్ టీవ్రంగా అమలు జరిగిన కారణం చేత "చందమామ" జులై సంచిక లన్నీ చాలా ఆలస్యంగా వెలువరించడం జరిగింది. ఇందుకు మేము చేయగలిగిన దేమీ లేక పోయినప్పటికీ, మా ఏజెంట్లకూ, పాఠకులకూ కలిగిన అసౌకర్యం గురించి మేము చాలా విచారిస్తున్నామని మనవి చేస్తున్నాము.

పబ్లిషరు

వేసవి దినములకేవల
ఏడాది పొడుగునా

సేదదేర్చే చల్లదనాన్ని ఇచ్చే

ప్రిసిడెంట్

వెజిటేబుల్ హేర్ ఆయిల్
ఆల్ పర్పస్స్
హార్ కమ్ హార్
& సోన్

శ్రీ రాథోడ్
ప్రెడింగ్
కంపెనీ
మద్రాస్-1

పర్ఫ్యూమ్స్, క్రియింస్, సోర్ టానిక్
హామర్, పర్ఫ్యూమ్స్ కేస్టోయిల్ &
లక రికాం హాదర్లనుబాద తయారుచేయువారు

...THEY THINK ALIKE
...THEY MUNCH ALIKE
SATHE'S WHAT THEY LIKE

SATHE
BISCUITS

SATHE BISCUIT & CHOCOLATE CO. LTD., PUNA-2.

heros' SBC-215

అదేమంది! ఆ గుప్పిట్లోవి ప్యారి మిఠాయిలు

పిల్లలికి రుచికరమైన మంచి పుష్టికరమగు ప్యారి మిఠాయిలను ఇట్టే కనిపెట్టే శక్తి ఉంది. మీవంటి పెద్దవాళ్లు కూడా వీటిని అభిలషిస్తారంటే ఆశ్చర్యం ఏముంది మీకు. ప్యారి మిఠాయిలతో జీవితం ఒక అటగా గడిచి పోతుంది. వాటిని విడిగా కొనవచ్చు లేదా అందమైన డబ్బాలలో కొనవచ్చు. మీ కుటుంబము అతిథులు మీరూ అందరూ పంచుకోండి.

వీటిని వాడారా. లెమన్ బార్లీ కోకోనట్స్. నూపర్ బట్టర్స్కాచ్. మిల్క్ టాఫీ

ప్యారీస్-విశిష్టమైన
మిఠాయిలను

తయారుచేయువారు

ప్యారీస్ కన్ఫెక్షనరీ లిమిటెడ్, మద్రాసు

ప్రశ్నోత్తరాలు

CHITRA

1. కె. భాస్కరరావు, విశాఖపట్నం

రామనవమి కథలో సుమిత్ర (దశరథుని రెండవ భార్య) హేమనగర పాలకుడగు హరసేనుని పుత్రికగా చెప్పబడినది. అది ఎంతవరకు నిజము ?

రామాయణమే ఎంతవరకు నిజమైనదీ చరిత్రకారులు నిర్ణయించలేదు. రామాయణ కథకు సంబంధించి సంతవరకు వార్షికి చెప్పినదే వేదమనుకుంటే, అందులో లేని విషయాలు అబద్ధమవుతాయి.

2. జి. కనూరి, శ్రీకాకుళం

వాత్మికి రామాయణములో ఎక్కువగా ప్రకృతి వర్ణనలు కలవు. మీరు వాటిని పేయుటలేదు. ఎందువలన?

వర్జనలు వేస్తూపోతే కథ సాగదు. అదేగాక అన్ని వర్జనలూ ఒకేలాగుంటాయి. పెద్ద తేడాలుండవు.

3. సి. కోటిశ్వర్, కేసము/దం

అన్నయ్యా, మేము బేతాళ కథలు వ్రాసినచో “చందమామ”లో ప్రచురించెదరా? బాగుంటే ప్రచురించటానికే మభ్యంతరం? పాతకులు పంపే బేతాళ కథలు అప్పుడప్పుడూ ప్రచురిస్తూనే ఉన్నామే!

4. ఎన్. సి. పెంచలయ్య, రావిపాడు

మీరు “చందమామ”లో ప్రచురించే కథలు “చందమామ”ను తెప్పించే పాఠకులే వాయవలయునా?

అటువంటి నియమ మేమీలేదు.

5. ఎన్. ఎస్. ఎస్. ఎస్. ఎస్. ఎస్. మూర్తి, ఉర్దూ

“దుర్దేశనందిని” ముఖ చిత్రంగా వెలువడినందుకు సంతోషించాను. కాని—”

“చందమామ” ముఖ చిత్రం రామాయణానికి చెందినది, అట్ట చివరి బొమ్మ భాగవత కథకు చెందినది.

6. బి. సుబ్బారావు, భీమశౌలు

ప్రహ్లాదుడు తండ్రి తపస్సునకు వెళ్ళునప్పుడు గర్భములో నున్నాడు. అతను నూరు దివ్య సంవత్సరములు గొప్ప తపస్సు చేసి, బ్రహ్మచే వరములు బడసి, తిరిగి యింటికి వచ్చినందాక యీ ప్రహ్లాదునికి అయిదు సంవత్సరముల వయసేనా?

మన పురాణాలలో ఉండే కాలమానాన్ని ఎవరో కుర్రాళ్ళు కల్పన చేసినట్లుంటుంది. అందు చేతనే “చందమామ”లో మేము హిరణ్యకశిపుడు “నూరు దివ్య సంవత్సరాలు” తపస్సు చేసినట్లు రాయలేదు.

7. వెన్నవల్లి జయలక్ష్మిదేవి, ఏలూరు

“చందమామ” సంచిక సాధారణంగా ఐదో తారీకున వచ్చేది. కాని (ఈసారి) 20 న వచ్చింది. ఇలా ఐనప్పుడు ఫాటో వ్యాఖ్యలు పంపవచ్చా?

సంచిక ఆలస్యమైనంత మాత్రాన ఫాటో వ్యాఖ్యల పోటీ మానుతామా? వ్యవధి పాడిగిస్తామని మీరే ఊహించవచ్చు.

8. ఆర్. రామారావు, బెంగుళూరు

మన భూమి నుంచి సూర్యుడు, చంద్రుడు మొదలైన గ్రహాలు ఉన్న దూరాన్ని శాస్త్రవేత్తలు చెప్పారుకదా, ఏ కొలత సాధనమూ లేకుండా ఆ దూరాన్ని ఎలా కనుగొన్నారు?

సమీపించడానికి వీలులేని వస్తువుల దూరాన్ని కొలవటానికి గణితం ఉన్నది. ఉదాహరణకు, సూర్యుడెంత దూరాన ఉన్నాడో తెలుసుకోవాలంటే, భూమి మీద కొన్ని వేల మైళ్ళ ఎడంలో ఉన్న రెండు ప్రాంతాల నుంచి ఒకే నమయంలో సూర్యుడే కోణంలో కనిపిస్తాడో నిర్ణయించి ఆ రెండు ప్రాంతాల మధ్య గల నూటి దూరాన్ని తెలుసుకున్నట్లయితే సూర్యుడుండే దూరాన్ని గుణించవచ్చు. మనుష్యులెక్కరాని పర్యత శిఖరాల ఎత్తులను ఈ విధంగానే గుణిస్తారు.

9. టి. సత్యనారాయణ రెడ్డి, ఆరవల్లి

మావయ్యా, సూర్యుడు కొన్ని కోట్ల సంవత్సరములకు నశించునని శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. ఎందువలన?

రోజూ అనేక కోట్ల టన్నుల వదార్థాన్ని శక్తిగా మార్చి ప్రసారం చేసే సూర్యుడు ఎప్పటికైనా నశించు కుండా ఉండటం సాధ్యమవుతుందా? మనుషులకున్నట్లే నక్షత్రాలకు కూడా బాల్య యౌవన కౌమార వృద్ధ్యా లున్నాయి. అకాకాన మనకు కనిపించే నక్షత్రాలలో సూర్యుడి కంటే యువకత్తనం గలవీ, ముసలివీ కూడా ఉన్నాయి. వాటిని శాస్త్రజ్ఞులు పోల్చారు.

పిల్లలకు లాంగ్‌క్వాట్

దీన్నివారి నూవా మన్నికకు అందానికి చిత్రాను బావింపబడినది: స్కూలు యూనిఫాంమొలకు సాధారణంగా ప్లాట్‌లపై ఇంట్లో ధరించడానికి నూవా దిట్టంగా ఉండి వెల తక్కువగా ఉండి వాగా మన్నితుంది. రికవికం లేక మొదల. మధ్య లంగులలోను తెలుపులోను లభిస్తుంది.

బిన్నీవారి నూవా

ది బెంగుళూరు ఉల్లెస్, వాటన్ & క్విక్-మిర్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ ఆగ్రహారం. గోడ్డు
బెంగుళూరు 20 బిన్నీ & కంపెనీ లిమిటెడ్, మద్రాసు వారి అంగ సంస్థ
1WT/DM/H/2045

తలనొప్పి

ఎక్కువగా ఉన్నా

తలకేగా!

అమృతాంజనం వాడి

శీఘ్రంగా నివారణ పొందండి

స్థానికంగా ఉండే బాధను నివారించుకోడానికి ఊరికే మందులు ఎందుకు వుచ్చుకుంటారు? నొప్పిని చోటుమీద అమృతాంజనం రాసి అమృతాంజనం శీఘ్రంగా నివారణను పొందండి. ఏ అపాయం లేకుండా కండరాల నొప్పిలకు, తల నొప్పికి, బెణుకులకు ఇంకా కీళ్ల నొప్పిలకు అమృతాంజనం గుణమిచ్చే అమృతాంజనం 10 రకాల బొప్పెలు చేరిన మందు. అమృతాంజనం గుండెజలుబుకే కాక సాధారణ జలుబులకు కూడా మంచి మందు. కొంచెంకొంచెం ఉపయోగించవలసి ఉంటుంది కాబట్టి ఒక పీసా మీ కుటుంబానికి కంటాకలిపి నెలల తరబడి వస్తుంది.

అవసరానికి ఎప్పుడూ అమృతాంజనం ఉంచుకోండి. అమృతాంజనం 70 ఏళ్ల ప్రసిద్ధినిపొందిన నమ్మకమైన గృహబోధం.

అమృతాంజనం నొప్పులు జలుబుల నివారణకు 10 రకాల బొప్పెలు చేరిన మందు.

అమృతాంజనం లిమిటెడ్
మద్రాసు - బొంబాయి - కలకత్తా - ఢిల్లీ

JWT/AM/2015

త్యరలో విడుదల

తప్పక చూడండి !

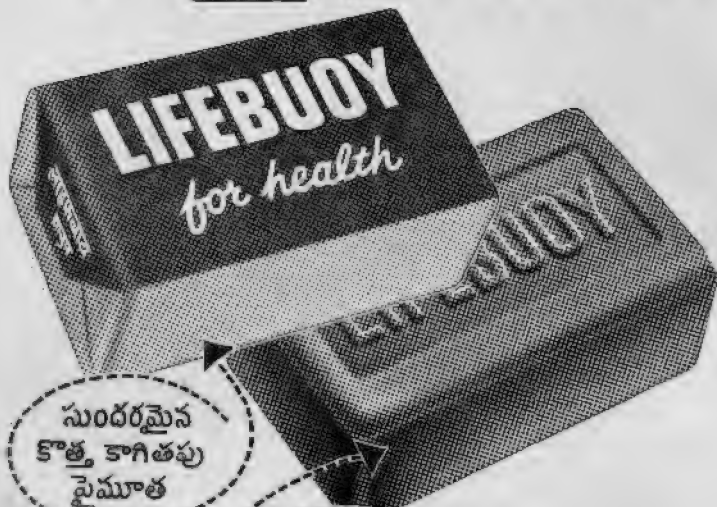

ఇంటర్వ్యూవల్ రిలీజ్ 13

మా కోసమే తయారైనది...

కొత్త లైఫ్ బాయ్

సుందరమైన
కొత్త కాగితపు
పైమూత

పట్టుకొనుటకు
వాటమైన కొత్త
ఆకారం

చూడండి మీ ప్రయత్నాల
లైఫ్ బాయ్ కొత్త సౌండ్, సుందరమైన
కొత్త కాగితపు పైమూత, పట్టుకొనుటకు
వాటమైన కొత్త ఆకారం గల లైఫ్ బాయ్,
మీ కోసమే తయారైనది
దీనిని ఉంచండి, దానితో స్నానం
మీకు ఆరోగ్యవంతమైన
పోయి గొలుపుతుంది, కొత్త
లైఫ్ బాయ్ ను బ్రతుకు నేడే కొనండి!

ఎక్కడ లైఫ్ బాయ్ వున్నదో అక్కడ ఆరోగ్యము వున్నది

హిందూస్థాన్ లిమిటెడ్ ఉత్పత్తి

L. 46-77 TL

చందమామ

సంచాలకుడు: 'చక్ర పాణి'

కిందటి నెలలో విద్యుచ్ఛక్తి కొరత విర్రడటం చేత జులై “చందమామ” రెండు వారాలు ఆలస్యంగా వెలువడటం జరిగింది. దీనిని బట్టి ఈ నాటి పరిశ్రమలు విద్యుచ్ఛక్తిపై ఎంతగా ఆధారపడి ఉన్నదీ తెలుస్తుంది. ముందుకు వచ్చిన దేశాలతో పోల్చితే, పరిశ్రమల విషయంలో మన దేశం చాలా వెనుకపడి ఉన్నది. మన పురోభివృద్ధి అంతా విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తిని పెంచుకోవటంపైన ఆధారపడి ఉన్నది.

సంపుటి 35 ఆగస్టు 1964 సంచిక 2

భారత చరిత్ర

కృష్ణదేవరాయలు పోర్చుగీసు వారికి కొన్ని సాకర్యాలు కలిగించి తద్వారా కొంత లాభం పొందాడు. పోర్చుగీసువారు ముస్లిముల నుంచి గోవాను జయించుకున్న అనంతరం, 1510 లో పోర్చుగీసు గవర్నరు భట్కల్ వద్ద ఒక దుగ్గాన్ని నిర్మించుకొవటానికి అనుమతి పొందాడు.

ఒక పోర్చుగీసు యాత్రికుడు కృష్ణదేవ రాయలను గొప్పగా పొగడి, ఆయనను మించిన రాజుండడనీ, ఆయనకు గల సంపదా, సామ్రాజ్యమూ, సైన్యమూ మరొక రాజు కుండదనీ అన్నాడు. కృష్ణదేవరాయల కాలంలో విజయనగర సామ్రాజ్య విస్తరణ ఉచ్చస్థితి నందుకున్నది, ఆయన పరిపాలనలో కళాసంస్కృతులు పరాకాష్ఠచెందాయి.

తాను స్వయంగా వైష్ణవుడైనప్పటికీ కృష్ణదేవరాయలు హిందూమత శాఖలన్నిటినీ ఆదరించాడు. ఓడిపోయిన శత్రు రాజుల

పట్లా, తనకు కైవసమైన నగరాల ప్రజల పట్లా ఎంతో కారుణ్యమూ, ఔదార్యమూ చూపాడు. తాను కవి కావటమేగాక గొప్ప సాహిత్యపెయ్యుడూ, కవి పోషకుడూనూ. ఆయనకు గల అసాధారణ యుద్ధ తంత్రజ్ఞతను చూసి ఆయన సామంతులూ, ప్రజలూ ఎంతో మెచ్చుకునేవారు. దేవాలయాలకూ, బ్రాహ్మణులకూ ఆయన ఇచ్చిన ధనానికి అంతులేదు. ఈయన పరిపాలనలో విజయ నగర సామ్రాజ్యం విస్తరించితే, ఢిల్లీ సామ్రాజ్యం శల్వావశిష్టమైపోయింది.

అయితే విజయనగర సామ్రాజ్యానికి ప్రమాదకారణాలు లేకపోలేదు. ఉత్తర సరిహద్దున గల బలవంతులైన శత్రువులు విజయనగరం పై కన్ను వేసి ఉన్నారు. ఇద్దరు రాజ ప్రతినిధులు తిరుగుబాటు కూడా చేశారు. వీరిలో ఒకడు మధురను పాలించేవాడు. ఇతను కృష్ణదేవరాయలు

బతికి ఉండగానే (1528 లేక 1529) తిరుగుబాటు చేశాడు. అయితే కృష్ణదేవ రాయలు పోక పూర్వమే ఇతనికి తగిన దండన లభించింది.

1529 లోనే 30 లోనే కృష్ణదేవరాయలు చనిపోయి, అతని సవతి తమ్ముడు అచ్యుత రాయలు రాజ్యానికి వచ్చాడు. మధుర పాలకుణ్ణి, అతనికి ఆశ్రయ మిచ్చిన తిరువాన్కూరు రాజునూ ఇతనే దండించాడు. అచ్యుతరాయలు ఈవిధంగా తిరుగు బాటులను అణచాడేగాని, పరిపాలన పట్ల ఆశ్రద్ధవహించి, తన బావమరుదు లిద్దరినీ పైకి రానిచ్చాడు. వారిద్దరూ రాజ్యపాలన తమ వశం చేసుకున్నారు.

ఇది సామంతులు సహించలేకపోయినారు. ఆరవీటి సోదరులైన రామరాజు, తిరుమలరాయలు, వెంకటరాయలు అనే వారి నాయకత్వం కింద రాజ ప్రతినిధులు ప్రతిపక్షమైనారు. అది మొదలు విజయ నగర సామ్రాజ్యంలో సంక్షోభం తల ఎత్తింది.

1541 (లేక 1542)లో అచ్యుత రాయలు చనిపోగా అతని కొడుకు వెంకటాద్రి (లేక మొదటి వెంకటరాయలు) రాజ్యానికి వచ్చి ఆరు మాసాలే పాలించాడు. ఆనంతరం అచ్యుతరాయలు తమ్ముడి కొడుకు

సదాశివరాయలు రాజ్యానికి వచ్చాడు. ఇతను తన మంత్రి అయిన రామరాయలు చేతిలో కీలుబొమ్మ. రామరాయలు సమర్థుడు; కృష్ణదేవరాయల అనంతరం కీలించిన విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని తిరిగి ఉన్నతికి తెద్దామనుకున్నాడు.

రామరాయలు ఎత్తుగడ ఏమంటే దక్కను సుల్తానుల మధ్య సాగే అంతః కలహాలలో జోక్యం కలిగించుకుని, ఒకసారి ఒకరినీ, మరొకసారి మరొకరినీ బలపరచటం. ఈ ఎత్తుగడ కొంత కాలం పొందింది. తరువాత బెడిసి కొట్టింది. బిజాపూరు మీద దెబ్బతీసే ఉద్దేశంతో రామరాయలు 1543లో అహ్మద్

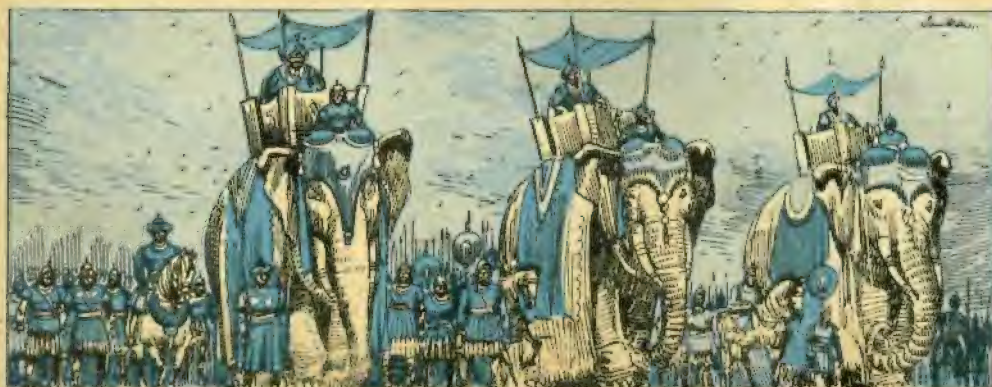
నగర్, గోలకొండ రాజ్యాలతో సమాఖ్య ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. బిజాపూరు నవాబు అసద్ఖాన్ తెలివిగలవాడు; అతను విడి విడిగా గోలకొండతోనూ, విజయనగరంతోనూ శాంతి ఒడంబడికలు చేసుకుని పై సమాఖ్యను భగ్గుం చేశాడు.

దక్కను సుల్తానులకు చాలా కాలంగా విజయనగరం పై ద్వేషం రగులుతున్నది. ఒక్క బిరారు తప్ప మిగిలిన దక్కను సల్తనతులన్నీ ఏకమై, 1565 జనవరి 23న రాక్షసతంగడి అనే చోట విజయనగరంతో యుద్ధం చేసి ఓడించాయి. రామరాయలను గోలకొండ నవాబు హుసేన్ నిజాంషా తన చేత్తో చంపేశాడు.

ముస్లిము సేనలు ఈ యుద్ధం తరువాత కొల్లగొట్టిన ధనంతో ప్రతి ఒక్క సాధారణ సైనికుడూ గొప్ప ధనికుడయ్యాడట! మూడో రోజున శత్రు సైనికులు రాజధాని ప్రవేశించారు. నగరం క్రమంగా విధ్వంసం

చెయ్యబడింది. అంత సంపత్నమృద్ధంగా ఉన్న నగరం అకస్మికంగా నిర్మూలమై పావటం చరిత్రలో అపూర్వమని చెబుతారు.

తల్లికోట యుద్ధ మని చెప్పబడే ఈ యుద్ధం భారత చరిత్రలో ప్రముఖస్థానం కలది. దీనితో దక్షిణ భారతంలో హిందువుల ప్రాభవం అంతరించి, తురుష్కవంశీయుల పరిపాలనకు అవకాశం ఏర్పడింది. అయితే ఈ యుద్ధం అనంతరం కూడా ఆరవీడు రాజులు విజయనగర రాజ్యాన్ని 17వ శతాబ్దిదాకా నిలబెట్టుకో గలిగారు. దక్కను నవాబుల మధ్య ఏర్పడిన స్పర్ధల ఆధారంతో రామరాయల తమ్ముడు తిరుమల రాయలు కొంత లాభం పొందాడు. 1614లో రెండవ వెంకటరాయలు మరణంతో విజయనగర సామ్రాజ్యం పూర్తిగా అంతరించింది. అయితే 1612 లోనే వెంకటరాయలు అనుమతితో రాజా ఒడయర్ అనేవాడు మైసూరు రాజ్యాన్ని స్థాపించుకున్నాడు.

ప్రహ్లాదుడు

4

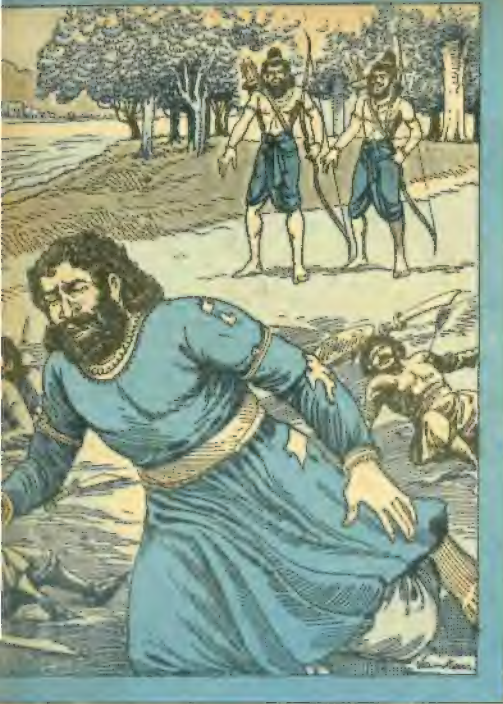
ప్రహ్లాదుడు దేవి అనే ఆమెను పెళ్ళాడి, ఆమెకు ఆయుష్మంతుడు, శిబి, విరోచనుడు, కుంభుడు, నికుంభుడు అనే కొడుకులను కన్నాడు. వీరిలో ప్రసిద్ధుడు విరోచనుడు. శిబి అనే పురాణ ప్రసిద్ధు డొక డున్నాడుగాని, అతను ప్రహ్లాదుడి కొడుకు కాదు, ఉశీనరుడి కుమారుడు : అతని తల్లి దేవి కాదు, మాధవి.

స్మరింహమూర్తి చేత హిరణ్యకశిపుడు చనిపోయిన ఆనంతరం ప్రహ్లాదుడి జీవితానికి సంబంధించిన అనేక ఘట్టాలు మనకు పురాణాలలో కానవస్తాయి.

తాను రాజుగా ఉన్నప్పుడు ప్రహ్లాదుడికి కూడా స్వర్గాన్ని జయించాలనే కోరిక పుట్టుకొచ్చింది. అతను దేవతలతో యుద్ధం చేసి ఓడిపోయాడు ! మరొక సందర్భంలో అతను విష్ణుభక్తిని కొల్పోయి, విష్ణువుతో యుద్ధా

నికి కూడా పూనుకున్నాడు. ఇది జరగటానికి కారణం : ఒకసారి ప్రహ్లాదుడు ఎవరో మునిని అవమానించగా ఆ ముని అతన్ని శపించాడు. అయితే విష్ణువుతో పోరాటం తటస్థపడిన మీదట ప్రహ్లాదుడికి జ్ఞానోదయమై, అతను తిరిగి విష్ణు భక్తుడయ్యాడు.

చ్యవనమహాముని ఏ నదిలోనో స్నానం చేస్తూ నుడి గుండంలో చిక్కుకుని పాతాళానికి దిగిపోయాడు. అప్పు డక్కడ ఉన్న ప్రహ్లాదుడు ఆయనను గౌరవించి, ఆయన ద్వారా తీర్థయాత్రల మహిమలు తెలుసుకున్నాడు. తనకు కూడా తీర్థాలు సేవించాలనే బుద్ధి పుట్టి అతను చ్యవన మహాముని వెంట నపరివారంగా బయలుదేరి తీర్థయాత్రలు చేయసాగాడు. ఒక తీర్థంలో అతనికి తపస్సు చేసుకుంటున్న నరనారాయణులు కనిపించారు. వారి ముందు

అస్త్రాలున్నాయి. అది చూసి ప్రహ్లాదుడు, వీరు దొంగ మునులలాగా ఉన్నారు! పైన మునులైతే వీరికి అస్త్రాలితే ఏం ?” అన్నాడు.

ఆ మాటలకు నరనారాయణులు అలిగి, ప్రహ్లాదుడితో యుద్ధం చేసి ఓడించారు. ఓడిపోయిన ప్రహ్లాదుడు విష్ణువును ప్రార్థించగా విష్ణువు ప్రత్యక్షమై, “ఈ నరనారాయణులు ఎవరోకాదు నా అంశన పుట్టిన వారే,” అని చెప్పాడు.

మరొకసారి ప్రహ్లాదుడి కొడుకు విరోచను డనే వాడూ, అంగిరసు డనే బ్రాహ్మణుని కుమారుడు సుధన్వు డనే వాడూ ఒకే

కన్యను వరించి పెళ్ళాడ గోరారు. ఆ సందర్భంలో వారు తమ గుణగణాల విషయంలో పోటీపడి, తీర్పు చెప్ప మని ప్రహ్లాదుడి వద్దకే వచ్చారు. ప్రహ్లాదుడు వారిద్దరిలో ఎవరు అధికులో చెప్పటానికి బిడియపడి, వారిని కళ్ళప్పుడి వద్దకు వెళ్ళ మని సలహా ఇచ్చాడు.

“నిన్ను న్యాయం చెప్పమని కొరుతూంటే, నీవు మమ్మల్ని మరెవరి దగ్గరికో పామ్మంటావేమిటి? రాజుగా నీవు మాలో ఎవరు అధికుడో నిష్పక్షపాతంగా చెప్పి, అధర్మం అవలంబించావంటే నీకు చేటు తప్పదు,” అన్నాడు సుధన్వుడు.

ఈ మాట విని ప్రహ్లాదుడు, విరోచనుడు తన కొడుకే అయినప్పటికీ, అతని కన్న సుధన్వుడే ఎక్కువని న్యాయంగా తీర్పు చెప్పాడు.

విరోచనుడి కొడుకే బలి. ప్రహ్లాదుడు స్వరాన్ని జయించబోయి, దేవతలతో ఓడి పోయిన పిమ్మట తాను తపస్సు చేసుకోబోతూ బలికే రాజ్యాభిషేకం చేశాడు. ఒకసారి బలి తన తాత అయిన ప్రహ్లాదుణ్ణి, “ఒకప్పుడు మన దైత్యులు బల వీర్య సంపన్నులై ఉండేవారు కదా, రాసురాసు వారి బలం క్షీణిస్తున్నది. ఇందుకు కారణమేమిటి?” అని అడిగాడు.

దానికి ప్రహ్లాదుడు, “విష్ణువుయొక్క ప్రభావమే అందుకు కారణం,” అన్నాడు.

“విష్ణువు అంత గొప్పవాడా? అతన్ని జయించ గల పీరులు మనలో లేరా?” అని బలి అన్నాడు.

“ఓరీ, ఇలా అన్నందుకు ఆ విష్ణువు నిశ్చయంగా నీ నెత్తి అణుస్తాడు!” అన్నాడు ప్రహ్లాదుడు కోపంతో. ప్రహ్లాదు డన్న ఈ మాట అక్షరాలా నిజమయింది.

బలి గొప్ప చక్రవర్తులలో ఒకడు. అతను గొప్ప ధార్మికుడు, అడి తప్పనివాడు. అతనికి అశన అనే భార్యయందు రత్నమాల అనే కూతురూ, బాణుడూ, ధృతరాష్ట్రుడూ,

నికుంభనాభుడూ, విభీషణుడూ అనే కుమారులూ కలిగారు.

దేవతలు బలిని శాంతంగా రాజ్యం చేసుకోనివ్వక, చీటికి మాటికి అడ్డు తగులుతూ బాధించసాగారు. చూసిచూసి, బలి ఇంద్రలోకం మీదికి దండెత్తి వెళ్ళాడు. బలిని ఎదుర్కొనటానికి ఇంద్రుడు భయపడి, తన గురువైన బృహస్పతిని సలహా అడిగితే, “బలిని జయించటం సేవల్ల కాదు. అందుకు నీకు విష్ణువు సహాయం ఉండాలి,” అని బృహస్పతి అన్నాడు.

బలి మూడు లోకాలూ జయించి రాజ్య మేలుతుంటే, దేవతలు బ్రహ్మతో మొర

పెట్టుకున్నారు. బ్రహ్మ వారిని వెంటబెట్టు కుని విష్ణుమూర్తి వద్దకు వెళ్ళాడు. బలిని వదలబ్రస్తుణ్ణి చేస్తానని విష్ణువు దేవతలకు మాట ఇచ్చి, తాను వామనావతార మెత్తాడు. ఇతను మరుగుజ్జు రూపంలో కశ్యపుడికి అదితి గర్భాన వుట్టి, ఉపనయనం కాగానే భిక్షుటన చేస్తూ, కొన్నాళ్ళకు బలిచక్రవర్తి వద్దకు వచ్చాడు.

బలిచక్రవర్తి ఆ వటువును చూసి, "ఏం కావాలో కోరుకో," అన్నాడు. వామనుడు తనకు మూడడుగుల భూమి చాలు నన్నాడు. బలిచక్రవర్తి అందుకు సరే నన్నాడు. కాని అతని గురువైన శుక్రుడు మోసం తెలుసు కుని, "ఈ వటుడికి మూడడుగుల భూమి ఇవ్వవద్దు," అని సలహా చెప్పాడు. అడి తప్పని బలి అందుకు ఒప్పుకోలేదు.

బలిచక్రవర్తి వామనుడు కొరిస భూమిని ధారాదత్తం చేసేటప్పుడు శుక్రుడు కీటక రూపంలో పాత్రలోని కొమ్ముకు అడ్డువడి

జలధార వెలువడకుండా చేశాడు. వామను డొక పుల్లతో కొమ్ములోకి పొడవగా శుక్రుడి కన్నెకటి పోయింది.

ఆ తరువాత బలి వామనుడికి మూడడు గుల భూమి ధారపోశాడు.

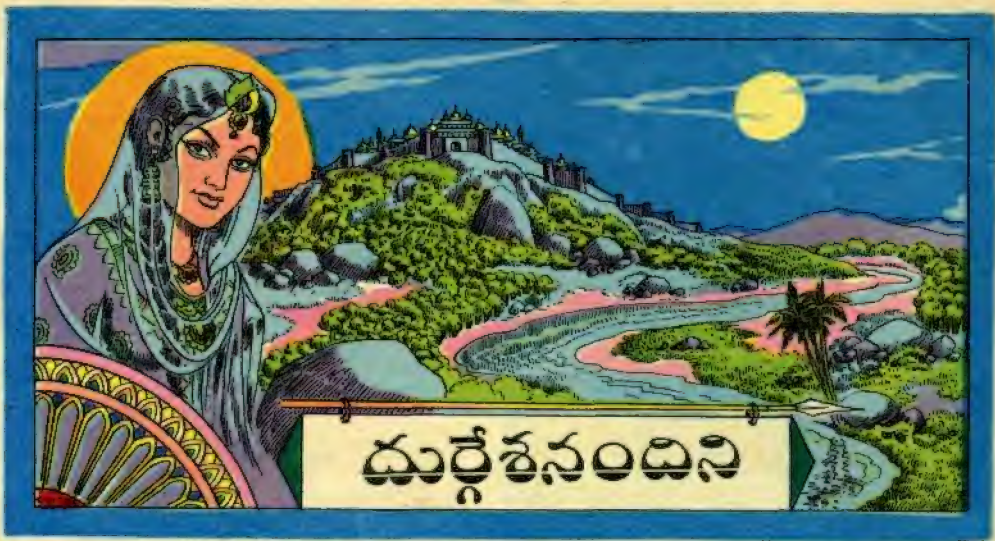
వెంటనే వామనుడు విశ్వరూపి అయి ఒక అడుగుతో భూమినీ, రెండవ అడుగుతో ఆకాశాన్ని ఆక్రమించి, "మూడో అడుగు ఎక్కడ పెట్టను?" అన్నాడు.

"నా తలపైన పెట్టు," అని బలి తల వంచాడు.

అప్పుడు ప్రహ్లాదుడు వచ్చి, "వీడు నీతి పరుడు. వీణ్ణి శిక్షించవద్దు," అని వామ నుణ్ణి వేడుకున్నాడు. వామనుడు బలిని చంపక, అతనిని పాతాళలోకానికి పంపి, అక్కడ రాజుగా చేసి, బలి అజ్ఞ నిర్వర్తిం చని రాక్షసులు దండింపబడతారని ప్రకటించటమేగాక, తానే స్వయంగా బలికి ద్వార పాలకుడు కూడా అయ్యాడు.

3

[బెంగాలులో పతానుల విజృంభణను అణచటానికి ఢిల్లీ పాదుషా అప్పరు తరపున రాజా మానసింహుడు కొంత సైన్యంతో వచ్చి వృహస్పతిగఢం వద్ద ఇదిరం ఏర్పాటు చేసు కున్నాడు. అతని కుమారుడు జగతసింహుడు శత్రువుల బాదలను కనిపెట్టటానికి మందారణ ప్రాంతానికి వచ్చి, అక్కడ నైలేశ్వరాలయంలో మందారణ దుర్గేశుడైన వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తెను తిలోత్తమనూ, ఆమె వెంట ఉన్న విమల అనే ఆమెనూ కలుసుకున్నాడు. తిలోత్తమా జగతసింహులకు ప్రథమ వీక్షణంలోనే పరస్పర ప్రేమ పర్పడింది. ఆ ప్రేమ క్షణికమైనది కాదు, చాలా గాఢమైనది కూడానూ.

మొగలులకూ, పతానులకూ యుద్ధం వస్తే పతానుల పక్షం కావాలనే వీరేంద్ర సింహుడి ఉద్దేశం. దానికి కారణం అతనికి మానసింహుడి పైగల ఆగ్రహమే. అతని గురువైన అధిరామస్వామి మొగలులతోనే చేరటం మంచిదని నలహ ఇచ్చాడు, కాని అది వీరేంద్రుడికి అంతగా తలకెక్కలేదు.]

దుర్గాన్ని ఒరుసుకుంటూ దామోదర నది సున్నది. సూర్యాస్తమయం కాబోతున్నది. ప్రపహస్తున్నది. అటు పక్కగానే కొట నీరెండ అంతటా ప్రసరించింది. నది అవతలి పై భాగాన ఉన్న కిటికీ వద్ద కూర్చుని ఒడ్డున ఒక ఎత్తయిన మేడా, పెద్ద పెద్ద తిలోత్తమ నదిలోని సుడిగుండాలను గమని చెట్లూ ఉన్నాయి. దుర్గం ఆవరణలో

నెమళ్ళూ, చిలుకలూ, కోయిలలూ, ఇతర పక్షులూ సంతోషంతో కేకలు పెడుతున్నాయి. వేసవి అయినప్పటికీ నది పైనుంచి చల్లని గాలి వీస్తున్నది.

తిలోత్తమ పదహారేళ్ళ వయసు గల బాలిక. గొప్ప సౌందర్యరాశి. ఆమె శరీరం అతి కోమలమైనది. ఆమె ఏదీ చూడటం లేదు, ఏమీ వినటం లేదు; ఆమె ధ్యాన ఎక్కడో ఉన్నది.

కొంచెం సేపటికి దాసిది దీపం తెచ్చి గదిలో ఉంచి వెళ్ళి పోయింది. తిలోత్తమ తన అలోచనలను కట్టిపెట్టి, ఒక పుస్తకం తీసుకుని, చదవటానికి దీపం ముందు

కూర్చున్నది. ఆ పుస్తకం కాదంబరి. ఆమెకు సంస్కృతం వచ్చును; అభిరామస్వామి వద్ద నేర్చుకున్నది. కొంచెం సేపు చదివి, ఆ పైన సాగక అమె ఆ పుస్తకాన్ని అవతల పెట్టి మరొక పుస్తకం తెచ్చుకున్నది. అది వానవదత్త. ఆమె దాన్ని అవతలపెట్టి గీతా గోవిందం తీసుకున్నది. ఆమె దాన్ని కూడా మూసిపెట్టి పక్కమీద కూర్చుని తిరిగి అలోచనలో పడింది.

ఆమె అలోచిస్తున్నది. జగతసింహుణ్ణి గురించి!...

విమల అభిరామస్వామి ఉండే ప్రత్యేక గృహానికి వెళ్ళి, తిలోత్తమా, తానూ నైల్యేవ్య రాలయంలో జగతసింహుణ్ణి కలుసుకున్న ఉదంతమంతా వర్ణించి ఆయనతో చెప్పి, "ఇది జరిగి పధ్నాలుగు రోజులయింది. జగతసింహుణ్ణి తిరిగి ఆ ఆలయంలో కలుసు కుని తిలోత్తమ ఎవరో చెప్పవలసి ఉన్నది," అన్నది.

"అలాగా. ఇంతకూ నీవేమి చేయాలని నిశ్చయించుకున్నావు?" అని అభిరామ స్వామి అడిగాడు.

"ఈ విషయంలో తమరు అలోచించి తగిన సలహా ఇస్తారనేమీ వద్దకు వచ్చాను," అన్నది విమల.

“సరే, అయితే ఆ విషయం పూర్తిగా మరిచిపోవలసిందని నా సలహా!” అన్నాడు అభిరామస్వామి.

విమల కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుని, “తిలోత్తమకు ఏం దారి చూపను? ఆ పిల్ల నేం చెయ్యను?” అన్నది.

“విమలా, తిలోత్తమ హృదయంలో ప్రేమానురాగాలు మొలకెత్తాయా?” అని అభిరామస్వామి అడిగాడు.

విమల కొంచెంసేపు తటపటాయించి, “స్వామీ, మీతో ఏమని చెప్పేది? ఈ పద్మాలుగు రోజులుగా ఆ పిల్ల అమోరాత్రాలు అదొక మాదిరిగా ఉంటున్నది. ఆమె మనస్సు, చర్యలూ అన్నీ గుర్తించలేనంతగా మారిపోయాయి. ఆమె హృదయంలో ప్రేమానురాగాలు అంకురించటమే గాదు, క్రమంగా వృద్ధి చెందుతున్నాయి కూడా,” అన్నది.

అభిరామస్వామి నవ్వి, “మీ ఆడవాళ్ళప్పుడూ ఇంతే. ప్రేమ అనగానే దాన్ని గురించి రాద్ధాంతం చేస్తారు; దానికి మార్చే ఉండనట్టు మాట్లాడతారు. తిలోత్తమ పని పిల్ల. మనస్సు కాస్త చలించినా, ఇతర విషయాలలో పడితే జగతసింహుణ్ణి తప్పక మరిచిపోతుంది,” అన్నాడు.

విమల అందుకు సమ్మతించలేదు. తిలోత్తమ ఈ రెండు వారాల కాలంలోనూ ఎలా మారిపోయిందో, నిద్రాహారాలు లేక ఎలా కృశించిపోయిందో అభిరామస్వామి కామె వివరంగా చెప్పింది.

అంతా విని అభిరామస్వామి, “ఆడవాళ్ళ విషయం చెప్పలేం. కాని ఏం చెయ్యాలి? వీరేంద్రసింహుడు కొంచెం కూడా సుముఖుడుగా లేడు,” అన్నాడు.

“ఆ భయం చేతనే నేను తిలోత్తమ స్థితిని గురించి దాచి ఉంచాను; ఆమె ఫలానా అని ఆ జగతసింహుడికి కూడా చెప్పలేదు. ఇప్పుడు వీరేంద్రసింహుడు

మానసింహుడితో స్నేహం చేసుకోవటానికి సిద్ధంగా ఉంటే, జగతసింహుణ్ణి అల్లుడుగా ఎందుకు చేసుకోకూడదు?" అన్నది విమల.

"మానసింహుడు ఈ వివాహానికి అంగీకరిస్తాడని ఏమిటి?" అని అభిరామస్వామి అడిగాడు.

"ఎందుకు అంగీకరించడు? యువరాజు అనుకూలంగానే ఉన్నాడు కద?" అన్నది విమల.

"జగతసింహుడు మాత్రం వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తెను పెళ్ళాడటానికి సుముఖుడుగా ఉంటాడని నీవెందు కనుకున్నావు?" అన్నాడు అభిరామస్వామి.

"జాతి, కుల, గౌరవాలకు రెండూ సమానమైన వంశాలే. జయధరసింహుడి పూర్వీకులు యదువంశస్తులే కదా?" అన్నది విమల.

"యదు వంశంలో పుట్టిన తిలోత్తమ మొగలాయిల బంధువుల ఇంటి కోడలవుతుందా?" అని అభిరామస్వామి అడిగాడు.

విమల అభిరామస్వామి కేసి నిశ్చలంగా చూస్తూ, "ఎందుకు కాదూ? యదువంశం కన్న హీనవంశమేమున్నది?" అన్నది.

ఈ మాట వింటూనే అభిరామస్వామి కళ్ళ నిప్పులు రాలుస్తూ, "పాపిష్టిదానా, నీ దౌర్భాగ్యాన్ని ఇంకా మరిచి పోలేదా?

పో, నా ఎడట నుంచి అవతలికి పో!" అని కఠోరంగా అన్నాడు.

* * *

జిగతసింహుడు తన తండ్రి వద్ద సెలవు తీసుకుని, సైన్యంతో బయలుదేరి పోయాక అతను చేసిన సాహస చర్యలకు పతాను సైన్యం గడగడ లాడిపోయింది. పతానులు కుంగి పోయారు. జిగతసింహుడు అయిదు వేల సేనతో యాభై వేల సైన్యం గల కతలూ ఖాన్ ను సువర్ణరేఖా నదిని దాటించి తరిమి వేస్తానని ప్రతిజ్ఞ చేసి ఉన్నాడు. ఆ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరే అవకాశా లింకా ఏర్పడలేదు, అయినప్పటికీ రెండు వారాల కాలంలో

అతను తన సైనికులతో సహా చూపిన శౌర్య ధైర్య పరాక్రమాలను గురించి విని మానసింహుడు, "ఫరవాలేదు, నా కొడుకు రాజపుత్రుల పూర్వపు కీర్తి ప్రతిష్ఠలను తిరిగి నిలబెడతాడు!" అనుకున్నాడు.

యాభై వేల సైన్యాన్ని అయిదు వేల సేనతో ఎదిరించి పోరాడి నెగ్గటం సాధ్యం కాదని జిగతసింహుడికి తెలుసు; అందువల్ల అపజయమూ, మరణమూ తప్ప మరొక ఫలితం ఉండదు. అందుచేత అత నొక కొత్త యుద్ధ తంత్రం అవలంబించాడు. అతను తన సేన యొక్క ఆచోకి ఏమాత్రమూ బయట పడకుండా ఉంచాడు.

రులో పడిపోయాయి. ఇది చూసి పతాను సేనా నాయకుడు శత్రువులతో సమ్ముఖ యుద్ధం ఎలాగైనా జరిగేలాగు చూడాలని యత్నించాడు. కాని ఈ ప్రయత్నాలను జగతసింహుడు కొన సాగనియ్యలేదు. తమ సైనికులు నాశనమయారన్న వార్తలు కతలాఖానకు విడవకుండా చేరేవి. ఉదయమని లేదు, మధ్యాహ్నమని లేదు, సాయం కాలమని లేదు — ఎప్పుడు చూసినా దుర్వార్తలే. చిట్టచివరకు పతాను సైనికులు తమ కోటలను దాటి బయటికి రావటానికి వీలులేని పరిస్థితి ఏర్పడింది. అక్కడ వారికి ఆహారం అందక ఆరోజు కారోజు పరిస్థితి విషమించింది.

అతని సైనికులు ఏ క్షణాన, ఎటు నుంచి ఆకస్మికంగా వచ్చి తమ పై పడేదీ శత్రువుల కేమాత్రమూ తెలిసేది కాదు. అతను తన సైనికులను అనేక చిన్న చిన్న దళాలుగా విభజించి, వాటిని దట్టమైన అరణ్యంలోనూ, పర్వత గుహలలోనూ, మిట్టల మీదా, పల్లాలలోనూ దాచి ఉంచాడు. అతనికి అనేక మంది గూఢచారు లుండేవారు. వారు తమ తమ పనులను ఎంతో చాకచక్యంతో చేసుకుపోయేవారు.

పతానుల అధీనంలో ఉండిన ప్రాంతాలలో తిరిగి శాంతి నెలకొని, అవి తన వీలుబడికిందికి వస్తున్నాయని తెలిసి సంతోషించి మానసింహుడు తన కుమారుణ్ణి అభినందిస్తూ, మరి పది వేల సేనను కూడా పంపుతున్నట్టు ఉత్తరం రాశాడు.

జగతసింహు డనుసరించిన ఈ యుద్ధ తంత్రం వల్ల పతాను సైనికులు అనంఖ్యాకంగా చచ్చారు. వారి సేనలు పెద్ద కంగా

జగతసింహుడు దానికి జవాబు రాస్తూ, అధికంగా సేన రావటం ఉపయోగమేననీ, అదనపు సేనలు రాకపోయినప్పటికీ, ఉన్న అయిదు వేల సేనతోనే తన ప్రతిజ్ఞ నిలబెట్టుకుంటాననీ తండ్రికి తెలియజేశాడు.

అభిరామస్వామితో మాట్లాడిన మరునాటి సాయంకాలం విమల తన గదిలో కూర్చుని చక్కగా అలంకరణ చేసుకున్నది. ముప్పై ఐదేళ్ళ స్త్రీకి శృంగార మేమిటనవచ్చు. కాని మనసులో యౌవనం ఉన్నవాళ్ళు ఏళ్ళతో సంబంధం లేకుండా శృంగారం చేసుకోవచ్చు. కొందరు ఇరవై ఏళ్ళకే మానసికంగా వృద్ధులైపోతారు. విమల మానసికంగా యౌవనవతి. ఆమె అలంకరించుకుంటున్నంతసేపూ సన్న సన్నగా ఏవో పాటలు పాడుకున్నది. మధ్య మధ్య నవ్వుకున్నది.

అలంకరణ పూర్తి అయ్యాక ఆమె జగత సింహు డిచ్చిన హారాన్ని ధరించి తిన్నగా తిలోత్తమ గదికి పోయింది. తిలోత్తమ ఆమెను చూసి అశ్చర్యపడి, "ఇవాళ ఇంతగా ముస్తాబయ్యావేమిటి, విమలా? నిజం చెప్పు, ఎక్కడికి ప్రయాణం?" అని అడిగింది.

"చాలా దూర ప్రయాణం మీద పోతున్నాను," అన్నది విమల.

"నిజం చెప్పు, ఎక్కడికి పోతున్నావు?" అని తిలోత్తమ అడిగింది.

విమల ఆమెను చెయ్యి వట్టుకుని కిటికీ వద్దకు తీసుకుపోయి, ఆమె చెవిలో

రహస్యంగా, "నేను నైలేశ్వర మంధిరానికి పోతున్నాను. అక్కడ ఒక రాజపుత్రుణ్ణి కలుసుకోవాలి," అన్నది.

ఆ మాటలు వింటూనే, తిలోత్తమ శరీరం ఒక్కసారి ఆపాదమస్తకం పులకించింది. ఆమె ఏమీ అనలేదు.

"అభిరామస్వామి వారితో ఈ సంగతి మాట్లాడాను. నీకూ, జగత సింహు డికి వివాహం జరగటం సాధ్యంకాదని ఆయన ఆభిప్రాయం. మీ నాన్నగా రందుకు సుత రామూ ఒప్పురు. ఆయన సమక్షంలో ఈ సంగతి పొరపాటున బయటికి వచ్చిందో కొంప లంటుకుంటాయి," అన్నది విమల.

తిలోత్తమ తల వంచుకుని, అస్పష్టమైన గొంతుతో, "అయితే మరి దేనికి—అయితే మరి దేనికి?" అన్నది.

"దేనికేమిటి? ఇవాళ రాత్రికి అతన్ని కలుసుకుని, నీ వెవరో చెబుతానని మాట ఇచ్చాను. అంతమాత్రాన పోయేదేమున్నదీ? నేను చెప్పే దేదో చెప్పాక, అతను చేసేదేదో చేసుకోనీ! ఒకవేళ అతనికి నీ పైన నిజం గానే ప్రేమ ఉన్నవకంలో—"

విమల మాట పూర్తి చేసేలోపుగా తిలోత్తమ ఆమె నోటిని మూసి, "నీ మాటలు వింటుంటే నాకు సిగ్గవుతున్నది. పొదలిస్తే నీ యిష్టం వచ్చిన చోటికి పో; కాని నన్ను గురించి ఎవరితోనూ ఏమీ చెప్పనవసరం లేదు," అన్నది.

"అలాటి దానివి ఇంత చిన్న వయస్సు లోనే ప్రేమ సముద్రంలో ఎందుకు పడి పోయావు?" అని విమల నవ్వుతూ అడిగింది.

"పో, పో! నీ మాట లేవీ నేను వినను," అన్నది తిలోత్తమ.

"సరే అయితే నేను పోనేపాను," అన్నది విమల.

తిలోత్తమ తల వంచుకుని, "వెళ్ళు," అన్నది. విమల గట్టిగా నవ్వి, "సరే, వెళ్ళు తున్నాను. నేను తిరిగి వచ్చేదాకా నీవు నిద్రపాకు," అన్నది.

పోవాలంటే మటుకు నిద్ర రావద్దా అన్నట్టుగా తిలోత్తమ నవ్వింది. విమల ఒక చేతిని తిలోత్తమ భుజం మీద వేసి, రెండో చేత్తో ఆమె గడ్డం పట్టుకుని ఆమె చెక్కిలి ముద్దు పెట్టుకున్నది.

వెళ్ళిపోయేటప్పుడు విమల కళ్ళ నీరు తిరగటం తిలోత్తమ గమనించింది.

విమల తిలోత్తమ గది ద్వారం దాకా వెళ్ళేసరికి, అస్సానీ ఎదురు వచ్చి ఆమెతో, "బాబుగారు పిలుస్తున్నారు," అన్నది.

—(ఇంకా వుంది)

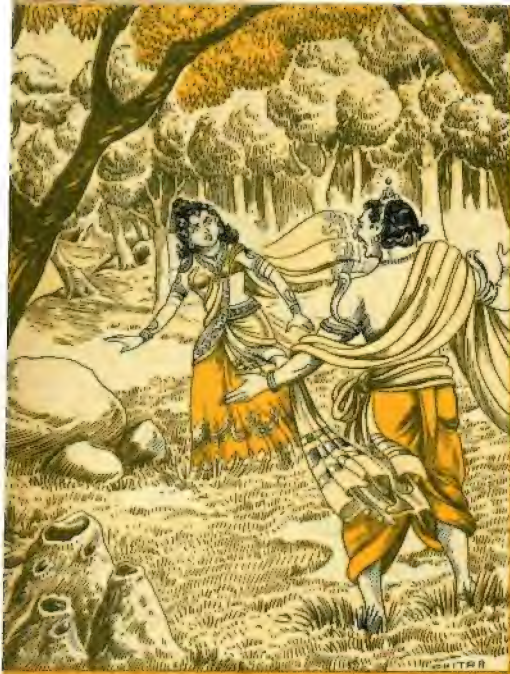
తెచ్చిపెట్టుకున్న శాపం

విసుగుచెందని విక్రమార్కుడు చెట్టు వద్దకు తిరిగి వెళ్ళి, చెట్టు పై నుంచి శవాన్ని దించి భుజాన వేసుకుని, ఎప్పటిలాగే మౌనంగా శ్మశానం కేసి నడవ సాగాడు. అప్పుడు శవంలోని బేతాళుడు, “రాజా, నీవు పడే ప్రయాణ చూడగా శాపగ్రస్తుడివా అనిపిస్తున్నది. అయితే నీవు మామూలు శాపగ్రస్తుల లాగా కాకుండా, మత్స్యరాజ కుమార్తె అయిన ముక్తామయి లాగా శాపాన్ని తెచ్చి పెట్టుకున్న వాడి లాగా కనిపిస్తున్నావు. శ్రమ తెలియకుండా ఉండగలందులకు నీకు ఆ రాకుమారి ముక్తామయి వృత్తాంతం చెబుతాను విను,” అంటూ ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు:

మత్స్యలోకపు రాజాకూతుర ముక్తామయి. ఆమె సాటిలేని సౌందర్యవతి. ఆమె సౌందర్యానికి వివశుడై ఫణిముఖుడనే నాగు డామెను పెళ్ళాడ గొరాడు. అయితే అతను బొత్తిగా వికారమైన రూపం గలవాడు

బేతాళ కథలు

కావటం చేత ముక్తామయి అతన్ని చూడటానికే అనహ్యపడింది.

“మా పిల్ల నిన్ను చేసుకోవటం అసంభవం. లేనిపోని ఆశలు మాను,” అని ముక్తామయి తల్లిదండ్రులు ఫణీముఖుడికి స్పష్టంగా చెప్పేవారు.

కాని ఫణీముఖుడి కోరిక తగ్గకపోగా మరింత అయింది. అతను ముక్తామయిని అపహరించుకు పోవటానికి కూడా ప్రయత్నించాడు. ఈ ప్రయత్నం కొనసాగకపోగా, బయటపడి జలచరాల కన్నుటికి తెలిసి పోయింది. ఆ తరువాత ఫణీముఖుడికి మత్స్యలోక ప్రాణులు శాంతిలేకుండా

చేశాయి. ఆ బాధ పడలేక ఫణీముఖుడు చంపానరోవరం ద్వారా భూమి పైకి వచ్చి చేరి, ఆ సరోవరం పక్కనే ఉన్న ఒక పుట్టలో నివాసం ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు.

ఫణీముఖుడు మత్స్యలోకాన్ని విడిచి వెళ్ళాక ముక్తామయికి మనస్సు కుదట పడింది. అప్పటిదాకా ప్రాణా లరచేత బట్టుకుని, ఫణీముఖుడు ఎటునుంచి వచ్చి పడి తనను అపహరించుకు పోతాడో అని భయపడుతూ ఉండిన ముక్తామయి ఇప్పుడు స్వేచ్ఛగా తిరగసాగింది.

ఇలా సంచరిస్తూ ఒకనాడామె చంపానరోవర మార్గాన భూలోకంలోని చంపారణ్యాన్ని చేరుకున్నది. ఆమె అదివరకెన్నడూ భూలోకాన్ని చూసి ఉండలేదు. అందుచేత చంపారణ్య దృశ్యా లామెకు అతి విచిత్రం గానూ, వింత సౌందర్యంతో కూడినవి గానూ కనిపించాయి.

ముక్తామయి ఈ వింతలను చూడటంలో నిమగ్నురాలై ఉండగా పుట్టలో ఉన్న ఫణీముఖు డామెను సమీపించి, “నాకోసం వచ్చావా? రా! నన్ను పెళ్ళాడి ఇక్కడే ఉండిపో!” అన్నాడు.

ఫణీముఖుణ్ణి చూడగానే ముక్తామయి కెవ్వున అరిచి చంపానరోవరం లోకి దూక

యత్నించింది, కాని ఫణీముఖు డామెను సరోవరాన్ని సమీపించనియ్యలేదు. ముక్తమయి ఒక వంక భయంతో వణికిపోతూ, ఫణీముఖుడికి చిక్కకుండా పరిగెత్తుతూ, ఆర్తనాదాలు చెయ్యసాగింది.

ఈ కేకలను ఆ దేశపు యువరాజు జగంధరు డనే వాడు విని పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి, అతిలోకసుందరి అయిన ముక్తమయినీ, ఆమెను వెంటాడుతున్న ఫణీముఖుణ్ణి చూశాడు. అతను ఆ ప్రాంతానికి వేట కోసం వచ్చి, పన్యమ్మగాలకు బదులు ఈ ఇద్దరినీ చూశాడు.

ముక్తమయి అతని కేసి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి, “ఈ దుర్మార్గుడు నన్ను వెంటబడి తరుముతున్నాడు. వీణ్ణి చంపి నన్ను కాపాడండి,” అన్నది.

అతిసాహసి అయిన జగంధరుడు కత్తి దూసి, ఫణీముఖుడి పై కలియబడి అతని తల పై బలంగా ఒక్క దెబ్బ కొట్టాడు. ఈ అవకాశం చూసుకుని ముక్తమయి సరోవరంలోకి దూకి, తల పైకి పెట్టి జరిగే దంతా చూస్తున్నది.

జగంధరుడు కొట్టిన దెబ్బకు ప్రాణాలు వదులుతూ ఫణీముఖుడు, “నాకు భార్యవు కావటానికి నిరాకరించినది చాలక, పని వాళ్ళు వచ్చారు. అతని కత్తికి రక్తం

పెట్టుకుని నేనున్న చోటికి వచ్చి నన్ను రెచ్చగొట్టి, ఈ రాజకుమారుడి చేత నన్ను చంపించావు గనక, ఇతని కారణంగా నువ్వీ లోకంలో అడుగు పెట్టిన మరుక్షణం శిల అయిపోవుదువుగాక!” అని ముక్తమయిని శపించి చచ్చిపోయాడు.

ఈ మాటలను వింటూనే ముక్తమయి సరోవరంలో మునిగి, తిన్నగా తన లోకానికి వెళ్ళిపోయింది.

ఈ సంఘటన జగంధరుడు గమనించ లేదు. అతను ఫణీముఖుణ్ణి కొట్టిన మరుక్షణం అతనున్న చోటికి అతని పరివారం వాళ్ళు వచ్చారు. అతని కత్తికి రక్తం

ఉండటం చూసి, అతను గాయపడ్డాడేమో నని భయపడ్డారు.

“నా కేమీ గాయం తగలలేదు. నా చేత దెబ్బతిన్న నాగుండెమయాడో చూడాలి ముందు,” అన్నాడతను.

ఫణిముఖు డప్పటికే ప్రాణాలు వదిలాడు. ఆ సంగతి గమనించినాక జగంధరుడు తాను కాపాడిన నుందరి కోసం చుట్టూ కలయ జూశాడు. ఆమె ఎక్కడా కనిపించలేదు. అతను సరోవరాన్ని సమీపించి అందులోకి చూసేసరికి, లోపలికి దిగి పోతున్న ముక్తామయి మెరుపులాగా క్షణం పాటు కనిపించి అదృశ్యమయింది.

రాజకుమారుడు దేని కోసం వెతుకుతున్నాడో పరివారాని కర్థంకాలేదు. వారిలో ఎవరూ ముక్తామయిని చూడలేదు. ఆమెను గురించి జగంధరుడు వారికి చెప్పదలచలేదు. అందుచేత అతను వారివెంట అక్కడి నుంచి కదిలి వెళ్ళవలసి వచ్చింది.

జగంధరుడు ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళాడేగాని అతని మనస్సు చంపా సరస్సు వద్దనే ఉన్నది. అతను ముక్తామయి సౌందర్యాన్ని మరిచిపోలేక పోయాడు. రెండు మూడు రోజు అతనికి రెండు మూడు యుగాలుగా గడిచాయి. ఆమెను చూడకపోతే అతని ప్రాణాలు నిలిచేటట్టు లేవు. అందుచేత

అతను ఒకనాడు ఎవరికీ చెప్పకుండా ఒంట
రిగా బయలుదేరి చంపారణ్యానికి వెళ్ళాడు.
చంపాసరోవరం దగ్గర చాలాసేపు తారట్లాడి,
నీటిలో నుంచి ముక్తామయి పైకి వస్తుందేమో
నని చూశాడు.

తలవని తలంపుగా అతనికి సరోవర
తీరాన ఒక మణి దొరికింది. అది ఫణి
ముఖుడి తల నుంచి రాలి పడిన మణి.
జగంధరు డామణిని తీసుకొగానే అతనికి
జలభయం ఏమాత్రం కూడా లేకుండా
పోయింది. అతను ఒక్కసారిగా చంపా
సరోవరంలోకి దూకాడు. అతనికి నీరు దారి
ఇస్తున్నట్టనిపించింది. ఏమాత్రమూ బాధ

గాని, శ్రమగాని లేకుండా అతను మత్స్య
లోకాన్ని చేరుకున్నాడు.

ఈలోపుగా ముక్తామయికి కూడా జగం
ధరుడికి కలిగిన స్థితే కలిగింది. అమె తనను
కాపాడిన జగంధరుణ్ణి ఆ క్షణం నుంచి
ప్రేమించింది. ఫణిముఖుడు శపించకపోతే
అమె తన తల్లిదండ్రులనూ, తన లోకాన్ని
విడిచిపెట్టి జగంధరుడి వెంట వెళ్ళి ఉండి,
అతనికి భార్య అయ్యేదే. కాని ఇప్పుడు
అమెకు తన ప్రయుణ్ణి చూసే మార్గం ఏదీ
లేదు. తాను భూమి మీద అడుగుపెట్టటానికి
లేదు. జగంధరుడు తన లోకానికి రాలేదు.
అందుచేత అమె ఎవరితోనూ ఏమీ చెప్పక,

తన భగ్న ప్రేమను తన హృదయంలోనే దాచుకుని బాధపడసాగింది.

ఈ స్థితిలో ఉన్న ముక్తామయికి ఎవరో మానవుడు తమ లోకానికి వచ్చినట్టు తెలిసింది. ఆమె పరిగెత్తుకుంటూ వెళ్ళి జగంధరుణ్ణి చూసి, తన నోములన్నీ పండినట్టుగా సంతోషించి, అతనికి స్వాగతం చెప్పి తమ ఇంటికి తీసుకు వచ్చింది.

వారిద్దరూ తమ ప్రేమను ఒకరి కొకరు వ్యక్తం చేసుకున్న మీదట ముక్తామయి తల్లిదండ్రులు వారి వివాహానికి సంతోషంగా ఒప్పుకున్నారు. అతని వెంట తమ కుమార్తె భూలోకానికి వెళ్ళటానికి కూడా వారు సమ్మతించారు.

తించారు. కాని ముక్తామయి తాను భూలోకానికి ఏ పరిస్థితిలోనూ వెళ్ళనని స్పష్టంగా చెప్పేసింది.

"నీ కన్న ప్రేమమైనది నాకు భూలోకంలో ఏమీలేదు. నే నిక్కడే ఉండిపోతాను," అన్నాడు జగంధరుడు. ఈ మాటకు ముక్తామయి తల్లిదండ్రులు మరింత సంతోషించారు.

జగంధరుడు మత్స్యలోకంలో అయిదు సంవత్సరాల పాటు అనుభవించవలసిన సుఖాలన్నీ అనుభవించాడు. అతనికి ఒక కొడుకూ, కూతురూ కూడా కలిగారు.

అంత కాలానికి జగంధరుడికి తన దేశం వెళ్ళి తన వాళ్ళు ఎలా ఉన్నారో చూడాలన్న కోరిక కలిగింది. అతను తన భార్యతో చెప్పి, మణి సహాయంతో చంపాసరస్సు మార్గాన భూలోకానికి చేరుకుని ఇంటికి వచ్చేశాడు.

అప్పటికి అతని ఇంటి వద్ద క్లిప్తపరిస్థితి ఏర్పడి ఉన్నది. జగంధరుడు కనిపించకుండా పోయాక అతని కోసం ఎంతగానో వెతికారు. అతను ఎటు వెళ్ళినదీ, ఏమైనదీ చెప్పేవారు ఒక్కరూ లేకపోయారు.

అదిమొదలు జగంధరుడి తండ్రికి తీరని మనోవ్యాధి ఏర్పడి కాలక్రమాన ఆయన

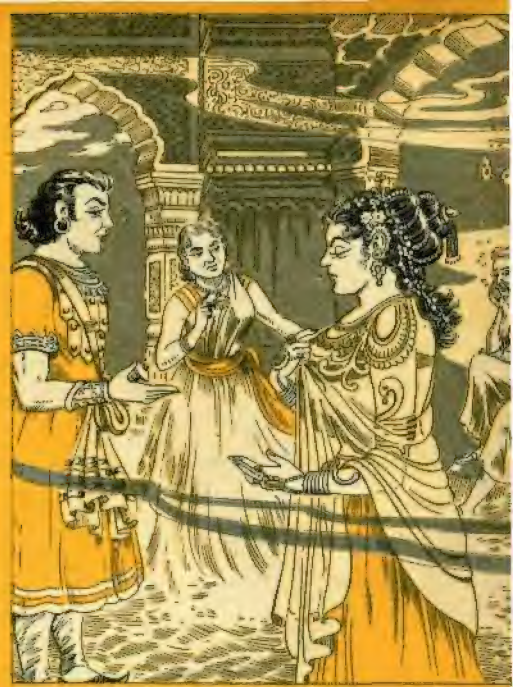
మంచం పట్టాడు. ఎంతమంది వైద్యులు ఎన్ని చికిత్సలు చేసినా ఆయన వ్యాధి తిరుగుముఖం కాలేదు. ఆయన సంగతి ఇవాళో, రేపా అన్నట్టున్నది. ఆయన పోతే సింహాసనానికి వారసుడు కూడా లేడు.

అటువంటి స్థితిలో జగంధరుడు తిరిగి వచ్చాడు. కొడుకును చూడగానే రాజుగారికి కొత్త ప్రాణం వచ్చినట్టుయింది. జగంధరుడి కథ అంతా విన్నాక రాజు, అయిందేదో అయిందని, జగంధరుడు తగిన మానవ స్త్రీని పెళ్ళాడి రాజ్యాభిషేకం చేసుకుని రాజ్యపాలన సాగిస్తే ముసలితనంలో తనకు మనశ్శాంతి ఉంటుందని అన్నాడు.

“ఈ జన్మకు ముక్తామయి ఒకతే నాకు భార్య. నే నింకొకతను పెళ్ళాడను,” అని జగంధరుడు తండ్రికి చెప్పాడు.

“అయితే ఆమెనే తీసుకువచ్చి సుఖంగా రాజ్యం చేసుకో,” అన్నాడు పెద్ద రాజు.

భూలోకానికి రావటం తన కిష్టంలేదని ముక్తామయి వినాడో చెప్పింది. అయినా పరిస్థితులనుబట్టి ఆమె తన అభిప్రాయం మార్చుకుంటుందని జగంధరుడు నమ్మాడు. అతను మత్స్యలోకానికి తిరిగి వచ్చి తన భార్యకు సంగతంతా చెప్పి, తన వెంట రమ్మని ఆమెను ప్రార్థించాడు.

ముక్తామయి అంతా విని, “పోనీ, మీ తండ్రిగారు కోరినట్టు మీరొక రాజకుమార్తెను పెళ్ళాడి ఆమెతో కాపరం చేస్తూ రాజ్యం చూసుకోండి,” అన్నది.

“అది నాకు సాధ్యం కాని పని. నేను నిన్ను తప్ప మరొకతను ప్రేమించలేను. పెళ్ళాడలేను. భూలోకంలో అడుగుపెట్టనని నీ కెందుకు పట్టుదలి?” అని అడిగాడు జగంధరుడు.

ముక్తామయి తల్లిదండ్రులు కూడా అతని మాటనే బలపరిచారు.

“సరే వదండి,” అని ముక్తామయి జగంధరుడి వెంట భూలోకానికి బయలుదేరింది.

ఆమె చంపానరస్సు నుంచి ఒడ్డున కాలు పెడుతూనే, ఫణిముఖుడి శాపం తగిలి శిలగా మారిపోయింది.

బేతాళు డి కథ చెప్పి, "రాజా నా కొక సందేహం. ముక్తామయి తెలిసి తెలిసి శాపానికి తనను తాను ఎందుకు గురి చేసు కున్నది? తన శాపం గురించి మాట మాత్రం చెబితే జగంధరుడు తన కి దుస్థితి కలగ నివ్వడు కదా? ఈ సందేహానికి సమాధానం తెలిసికూడా చెప్పకపోయావో నీ తల పగిలి పోతుంది," అన్నాడు.

దానికి విక్రమార్కుడు, "ముక్తామయి ప్రవర్తనకు రెండు కారణాలున్నాయి. ఆమె జగంధరుడి ప్రేమను అతి పవిత్రంగా భావించింది. అతను మరొకతెను పెళ్ళాడ టానికి నిరాకరించటాన్ని బట్టే ఆ ప్రేమ ఎంతటిదో రుజువయింది. అలాటప్పుడు ఆమె తన శాపం గురించి చెప్పిన పక్షంలో జగంధరుడు తన రాజ్యాన్ని, కర్తవ్యాన్ని

విడిచి మత్స్యలోకంలోనే ఉండిపోతాడు. కాని అందువల్ల అతని ప్రేమ కొంత దెబ్బ తింటుంది. ప్రేమ కొనం తన కర్తవ్యాన్ని తోసిపుచ్చానన్న భావం అతన్ని తప్పక బాధిస్తుంది. అతను తన ధర్మం నెరవేర్చు టానికి ఆ ప్రేమ అడ్డం రాకుండా చూడాలంటే తాను శాపానికి గురికావటం కన్న మరొక మార్గం లేదు. ఇది ఒక కారణం. మరొక కారణ మేమంటే, ముక్తామయి అయిదేళ్ళపాటు తన భర్త ప్రేమను చవి చూచింది. దాని ఫలితంగా ఇద్దరు పిల్లలను కూడా కన్నది. ఇంక వెయ్యేళ్ళు జగంధరుడితో కాపరం చేసినా ఆమె కొత్తగా పొందే అనుభూతి ఏమీ ఉండదు. అందు చేత కూడా ఆమె శాపగ్రస్తురాలు కావటానికి సిద్ధపడింది," అన్నాడు.

రాజు కి విధంగా మౌనభంగం కలగ గానే బేతాళుడు శవంతో సహా మాయమై మళ్ళీ చెట్టెక్కాడు. (కల్పితం)

పాప విముక్తి

కృతయుగంలో భూమి మీద అంతులేని మహారణ్యాలుండేవి. వాటిలో ఋషులూ, దన్యులూ ఉండే వారు. దన్యులు దొంగలు. ఆ దొంగలలో మేటి అయిన వాడు విదన్యుడు. వాడు బాటసారులను దోచే వాడు. ఋషుల వద్ద ఏమీ ఉండదు గనక దొంగలు వారి జోలికి సాధారణంగా వెళ్ళే వారు కారు.

ఋషులలో సుమనాకు డనే వాడుండే వాడు. ఆయన ఇంద్రుడి పైన ఋషులు అనేకం చెప్పి, వాటితో ఇంద్రుణ్ణి ప్రోతం చేసే వాడు. సుమనాకు డెక్కడే తనపై ఋషులు చదవడం చేత ఇంద్రుడికి ఆయన మీద ఎంతో ప్రీతి ఉండేది. ఆ కారణంగా ఇంద్రుడు ఏడాది కొకసారి వచ్చి, సుమనాకుడి యోగక్షమాలు విచారించి పోతూ ఉండే వాడు.

ఇంద్రుడు సుమనాకుడికి ఏదైనా వరం ఇవ్వటానికి సిద్ధపడి, ఏమీ కావాలో కోరు

కొమ్మని అన్నాడు. కాని సుమనాకుడు తనకై ఏమీ కోరక, "నాకు చేయదలచిన మేలేదైనా ఉంటే దాన్ని లోకానికే చెయ్యి," అని ఇంద్రుడితో అన్నాడు.

సుమనాకు డీ మాట అన్న తరువాత ఇంద్రుడికి ఆయన పైన ఆదరం మరింత హెచ్చి, ఏడాదికి రెండుసార్లు సుమనాకుడి వద్దకు వచ్చి, ఆయన చేత ఋషులూ పాడించుకుని విని, వెళ్ళి పోసాగాడు.

సుమనాకు డొక చోట స్థిరంగా ఆశ్రమం కల్పించుకుని ఉండక, అరణ్య మంతటా సంచరిస్తూ, తన ఋషులతో ఇంద్ర మహిమను లోకానికంతకూ వెల్లడిస్తూ ఉండే వాడు. ఆయన ఆ ఋషులను గట్టిగా చదువుతూంటే ఆయన ఏ ప్రాంతాన ఉన్నదీ ఇంద్రుడికి సులువుగా తెలిసేది.

ఒకసారి దేవేంద్రుడు సుమనాకుణ్ణి చూడవచ్చి, తన ఆదరానికి చిహ్నంగా ఒక

అమూల్యమైన కిరీటమూ, రత్నహారమూ సుమనాకుడికి ఇచ్చి, వాటిని ధరించమని ఆయనను నిర్బంధించి వెళ్ళిపోయాడు. సుమనాకుడు వాటిని ధరించాడు. అవే సుమనాకుడికి చావు తెచ్చిపెట్టాయి.

అరణ్యమంతా తిరుగుతూ సుమనాకుడు విదస్యుడుండే ప్రాంతానికి వచ్చాడు. ఆయన వద్ద కిరీటమూ, రత్నహారమూ ఉండటం చూసి విదస్యుడు వాటిని లాక్కున్నాడు. ఇంద్రుడు ప్రీతితో ఇచ్చిన కానుకలను విదస్యుడు తీసుకోవటం సహించలేక సుమనాకుడు వాణ్ణి ప్రతిఘటించాడు. విదస్యు డాయనను చంపేశాడు.

సుమనాకుడు ప్రాణాలు విడుస్తూ, "నన్ను చంపిన పాపం నుంచి విముక్తి పొందటానికి ఎప్పుడూ సత్యమే పలుకు," అన్నాడు విదస్యుడితో.

ఆ మాట విని విదస్యుడు ఆశ్చర్య పడ్డాడు. "ఈ ఋషి చాలా విచిత్రంగా ఉన్నాడు. ఋషులెవరూ ధరించని కిరీటమూ, హారమూ ధరించాడు. నా చేత చచ్చిపోతూ అగ్రహించటానికి బదులు అనుగ్రహించాడు," అనుకున్నాడు వాడు.

సుమనాకుడి వద్ద తీసుకున్న కిరీటాన్ని, హారాన్ని విదస్యుడు తానే ధరించాడు. వాటితో వాడికి మరింత బలమూ, తేజస్సూ

వచ్చినట్టయింది. వాణ్ణి చూసి వాడి భార్య,
పరివారమూ మెచ్చుకున్నారు.

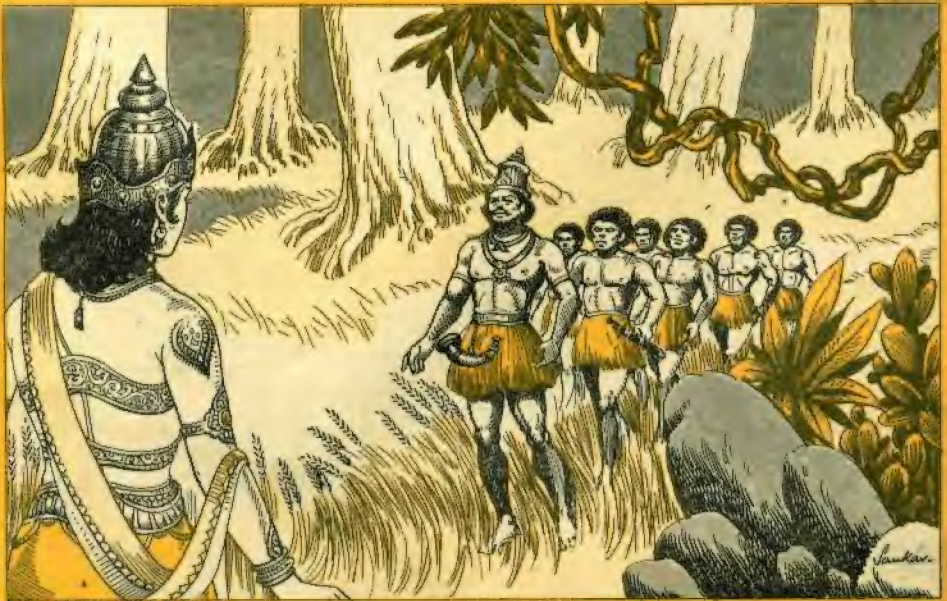
కొంత కాలం గడిచింది. సుమనాకుడి
కంత ధ్వని వినిపించక ఇంద్రుడు అందోళన
చెందాడు. ఆయన కోసం అరణ్యాలన్నీ
వెతుకుతూ, ఒక సంవత్సరం అనంతరం
విదస్యుణ్ణి చూశాడు. సుమనాకుడికి
తా నిచ్చిన కిరీటం వాడి నెత్తినా, హారం
వాడి మెడలోనూ ఉన్నాయి.

“ఈ కిరీటమూ, హారమూ నీ కెలా
వచ్చాయి? వీటిని నీ కిచ్చిన మనిషి ఏమ
యాడు?” అని ఇంద్రుడు విదస్యుణ్ణి
అడిగాడు.

“నన్ను చూసి భయపడటానికి మారుగా
ఇలా ప్రశ్నిస్తున్నావే, నీవీ లోకానికి చెందిన
వాడివిగా లేవు! నీ వెవరివి?” అని
విదస్యు డడిగాడు.

“నేను ఇంద్రుణ్ణి. నా భక్తుడూ,
మిత్రుడూ, అభిమాని అయిన సుమనాకుడి
కోసం విడాదిగా వెతుకుతున్నాను. ఆయ
నకు నే నిచ్చిన ఈ కిరీటమూ, హారమూ
నీ కెలా వచ్చాయి?” అన్నాడు ఇంద్రుడు.

“నేను దస్యుణ్ణి. నా పేరు విదస్యుడు.
నీ మిత్రుడూ, భక్తుడూ అయిన ఆ ఋషిని
చంపి నేను వీటిని తీసుకున్నాను,” అన్నాడు
విదస్యుడు.

ఇంద్రుడికి వాడి పైన వచ్చిన కోపం ఆశ్చర్యంగా మారింది. అతను వాడితో, "నే నెవరో తెలిసి, ఆ మునిగి నాకూ ఉండే సంబంధం కూడా తెలిసి ఎంత ధైర్యంగా నిజం చెప్పావు!" అన్నాడు.

"దానికి ఆ ఋషి కారణం. సత్యం పలికి పాప విముక్తి పొందమని నాకు సలహా ఇస్తూ ఆయన ప్రాణాలు వదిలాడు. నీవు ఆయన విషయం మాట్లాడటం చేత నాకా సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. నాకు నిజమే చెప్పాలని నియమం ఏమీ లేదు. నేను ఎన్నో అబద్ధాలాడాను, ఎన్నో హత్యలు చేశాను. కాని ఆ ఋషి చచ్చిపోతూ ఆ సలహా ఇచ్చినప్పటి నుంచీ నాకు అబద్ధ మాడటం పెరిగితన మనిపించింది. అందుకే నిజం చెప్పాను," అన్నాడు విదస్యుడు.

ఇంద్రుడు విడవ నారంభించాడు. అది చూసి విదస్యుడు ఆశ్చర్యంగా, "ఎందు కలా ఏడుస్తున్నావు?" అని అడిగాడు.

"నా మిత్రుడైన సుమనాకుణ్ణి నిజంగా చంపినది నీవు కాదు—నేనే. నీవు నిమిత్త మాత్రుడివి. నే నా కిరీటమూ, హారమూ ఇవ్వకపోతే ఆయన చావడు. నీ పైన నా కేమీ అగ్రహం లేదు. నీ సత్యానికి మెచ్చాను. ఏదైనా వరం ఆడుగు," అన్నాడు ఇంద్రుడు.

"ఋషి చచ్చిపోతూ సత్యం పలికి పాప విముక్తి పొందమనటం చేత సత్యం పలి కానే గాని నాకు పాప విముక్తి పొందాలన్న కోరిక కూడా లేదు. నీకు నిజంగా వరం ఇవ్వాలని ఉంటే నా వంశంలో బ్రహ్మ జ్ఞాని పుట్టేటట్టు వరమియ్యి," అన్నాడు విదస్యుడు.

ఇంద్రు డందుకు సమ్మతించాడు. ఇంద్రుడి అనుగ్రహం వల్ల విదస్యుడి వంశంలో కరు డనే వాడు పుట్టి బ్రహ్మజ్ఞాని అయి బ్రాహ్మణత్వం పొంది, గొప్ప కీర్తి తెచ్చుకున్నాడు.

అమాయకుడితో పందెం

ఒక గ్రామంలో గుణాకరుడూ, ధనాకరుడూ అని ఇద్దరు యువకులుండేవారు. వారు స్నేహితులు. వారిలో గుణాకరుడు బొత్తిగా అమాయకుడు, కల్లా కపటం ఎరగనివాడు. అయినప్పటికీ పిత్రార్థితం పుష్కలంగా ఉండటంచేత గుణాకరుడు పెళ్ళి చేసుకుని, భార్యతో సుఖంగా కాపరం చేస్తున్నాడు.

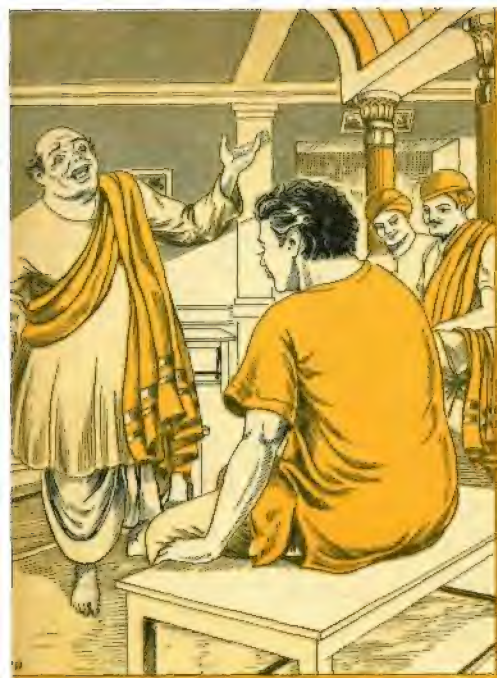
ధనాకరుడు అలాటి వాడు కాదు. అతను కేవలమూ యుక్తి చేత ధనార్జన చేస్తూ, అందరితోనూ తియ్యగా మాట్లాడుతూ, ఇతరులకు ఏమాత్రమూ బాధ అనిపించకుండానే వారి డబ్బు కాజేస్తూ, ఉపాయంగా జీవయాత్ర సాగిస్తున్నాడు. అతనికి స్నేహితులుండేవారు. అతను గుణాకరుడితో సమాన ఫాయాలోనే స్నేహితం చేశాడు.

ధనాకరుడు తన మిత్రబృందంతో గుణాకరుడి ఇంటికి తరుచుగా వచ్చి కబుర్లతో కాలక్షేపం చేసేవాడు. ఈ కబుర్లలో

పందాలూ, పాడుపు కథలూ జాసిగా ఉండేవి. చిన్న చిన్న సమస్యలు వెయ్యటమూ, జవాబు చెప్పలేని వాళ్ళు పందెం ఓడిపోవటమూ ఉండేది. దాదాపు ప్రతినారీ గుణాకరుడే ఓడిపోతూండేవాడు.

అయితే అప్పడప్పుడూ ధనాకరుడు కావాలని ఓడిపోయి గుణాకరుణ్ణి పందెం గెలవనిచ్చేవాడు. అస్తమానమూ ఓడేవాడికి పందాలలో అసక్తి లేకుండా పోతుంది; కాని అప్పడప్పుడూ గెలవటం చేత గుణాకరుడికి ఈ రకం పందాలలో అసక్తి వుట్టింది.

గుణాకరుడు అమాయకుడే గాని అతని భార్య చురుకైనది; ధనాకరుడు లాటి వాళ్ళను చేరనివ్వవద్దని అమె భర్తను చాలా సార్లు హెచ్చరించింది. కాని, ఎంతో స్నేహ పాత్రుడుగా ప్రవర్తించే ధనాకరుణ్ణి దుష్టుడికింద జమకట్టి, ఇంటికి రావద్దనటానికి గుణాకరుడికి సాహసం చాలలేదు.

ఉన్నట్టుండి ఒకనాడు ధనాకరుడు పెద్ద ఎత్తు ఎత్తాడు. పదిమంది స్నేహితుల ఎదట అతను గుణాకరుడితో, "రోజూ మనం పని పిల్లలాగా చిన్న చిన్న పండాలు వేసుకుంటున్నాం. ఇవాళ నేనొక ప్రశ్న వేస్తాను. దానికి నువ్వు సమాధానం చెప్పినట్లయితే నా ఆస్తి యావత్తూ నువ్వు తీసుకో; చెప్పలేక పోయినట్లయితే నీ ఆస్తి యావత్తూ నా కియ్యి," అన్నాడు.

అక్కడ ఉన్న ఆతని మిత్రులు, "సమస్య వేసే ఆవకాశం నీ కొక్కడికే ఉండటం అన్యాయం. గుణాకరుడికి కూడా సమస్య వేసే ఆవకాశం ఇయ్యి," అన్నారు.

"నేను ప్రశ్న వేసి ఓడటమో, గెలవటమో జరిగాక, అతను కూడా నన్ను ప్రశ్న వేసి ఓడించవచ్చు, గెలవవచ్చు. నా కేమీ అభ్యంతరం లేదు," అన్నాడు ధనాకరుడు.

ధనాకరుడు ఈ మాట అనటం గుణాకరుడికి నిష్కపటంగా కనిపించి, అతను పండానికి ఒప్పుకున్నాడు.

ధనాకరుడు ముందు తన ప్రశ్న వేశాడు: పరిపంటకు భూమిని లోతుగా దున్నాలా? వెడల్పుగా దున్నాలా?

పంటలూ, దున్నటలూ తెలియని గుణాకరుడు కొంచెం ఆలోచించి, "లోతుగానే దున్నాలి," అన్నాడు.

"తప్పు, వెడల్పుగా దున్నటమే ప్రధానం. ఏ రైతునైనా అడుగు," అన్నాడు ధనాకరుడు.

ఆతని మిత్రులు కూడా గుణాకరుడి సమాధానం తప్పని ఒప్పుకున్నారు. వాళ్ళు గుణాకరుడితో, "నీ సొత్తంతా ధనాకరుడు గెలుచుకున్నాడు. నువ్వు కూడా అతన్ని ఒక ప్రశ్న వెయ్యి," అన్నారు.

గుణాకరుడు, "తమలపాకులు తీగెకు కాస్తాయా? చెట్టుకా?" అని అడిగాడు.

బుద్ధిపూర్వకంగా ఓడిపోవాలని నిర్ణయించుకున్న ధనాకరుడు, "చెట్టుకే," అని సమాధానమిచ్చాడు.

“కాదు, తీగణే! కాపలిస్తే తమలపాకు తోటలకు వెళ్ళి చూతాం పద!” అన్నాడు గుణాకరుడు.

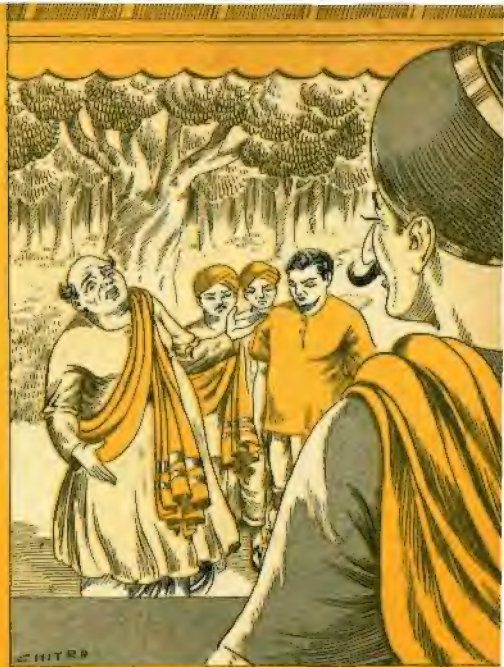
“అవసరం లేదు. ధనాకరుడు కూడా ఓడాడు,” అన్నారు ధనాకరుడి మిత్రులు. వారు ధనాకరుడితో, “మొదటి పందెం నువ్వు గెలుచుకున్నావు గనక గుణాకరుడి ఆస్తి నీ దవుతుంది. అయితే గుణాకరుడు కూడా రెండో పందెంలో నెగ్గాడు గనక, నీ ఆస్తి గుణాకరుడి దవుతుంది. అందుచేత మీ రిద్దరూ ఆస్తులు మార్చుకోండి,” అని సలహా ఇచ్చారు.

గుణాకరుడు లోపలికి వెళ్ళి, పందెం గురించి తన భార్యకు చెప్పి, “నన్ను నా ఆస్తినంతా ధనాకరుడికి రాసి ఇవ్వ మంటున్నారు,” అన్నాడు.

“ఇది అర్థం లేని పందెం. ఇందుకు నేను ఒప్పుకోనని చెప్పండి,” అన్నది గుణాకరుడి భార్య.

గుణాకరుడు వచ్చి, “ఈ పందెం చెల్ల దనీ, దీనికి తాను ఒప్పుకోననీ నా భార్య అంటున్నది,” అన్నాడు.

“నీ ఆస్తి మంచిగా రాయించి ఇవ్వక పోతే న్యాయస్థానానికి వెళ్ళి రాబట్టు కుంటాం. నువ్వు పందెంలో ఓడినట్టు

మేమంతా సాక్ష్యం ఉన్నాం,” అన్నారు ధనాకరుడి మిత్రులు.

వాళ్ళు వెళ్ళి న్యాయాధికారి వద్ద జరిగిన దంతా చెప్పుకుని ఫిర్యాదు చేశారు. రేపు తీర్పు చెప్పతానని న్యాయాధికారి వారిని పంపించాడు.

మర్నాడు న్యాయస్థానంలో ఉభయపక్షాల వారూ న్యాయాధికారి ఎదట హాజరయ్యారు. న్యాయాధికారి ధనాకరుణ్ణి, “నీకు న్యాయమే కావాలా? ఫిర్యాదు ఉపసంహరించు కుంటావా?” అని అడిగాడు.

“నాకు న్యాయమే కావాలి!” అన్నాడు ధనాకరుడు.

న్యాయాధికారి గుణాకరుణ్ణి జరిగిన దంతా వివరంగా చెప్పమన్నాడు. అతను జరిగిన విషయాలు దాచకుండా చెప్పేశాడు.

"అయిన పక్షంలో మొదటి పందెంలో ఓడినందుకు నువ్వు నీ ఆస్తి అంతా ధనాకరుడికి రాసి ఇవ్వవలసిందే. కాగితం తీసుకుని రాయి," అన్నాడు న్యాయాధికారి.

చేసింది లేక గుణాకరుడు తన ఆస్తి యావత్తూ ధనాకరుడి వరం చేస్తూ రాసి ఇచ్చాడు. న్యాయాధికారి ఆ పత్రాన్ని ధనాకరుడికి ఇప్పించి, "పత్రం సరిగానే ఉన్నది కదా? రెండవ పందెంలో ఓడిపోయినందుకు నీ ఆస్తి అంతా గుణాకరుడి వరం చేస్తూ పత్రం రాసి ఇయ్యి," అన్నాడు.

"చిత్రం, ఆ పత్రం నా వద్ద సిద్ధంగానే ఉన్నది," అంటూ ధనాకరుడు న్యాయాధికారి చేతి కొక పత్రం ఇచ్చాడు.

న్యాయాధికారి దాన్ని చదువుకుని, "ఈ పత్రం చెల్లదు. ఇందులో నీకు ఒక్క

చిన్న ఇల్లు మాత్రమే ఉన్నట్టు రాసి ఉన్నది," అన్నాడు.

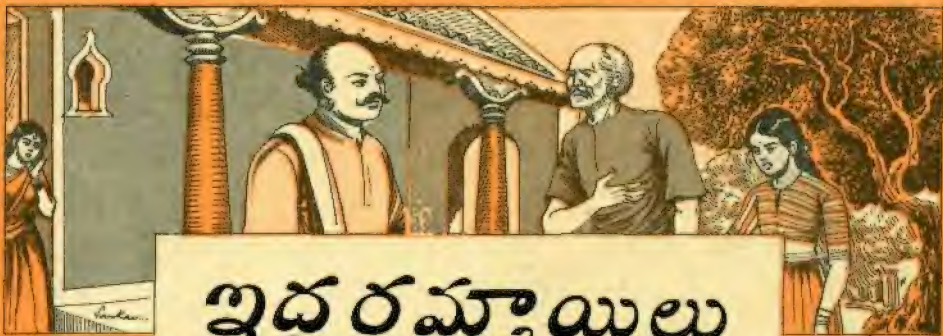
"అంతే నా ఆస్తి," అన్నాడు ధనాకరుడు.

"కాదు. నువ్వు గుణాకరుడితో పందెం ఓడే సమయానికి గుణాకరుడి ఆస్తి అంతా గెలుచుకుని ఉన్నావు. అదంతా నీ ఆస్తి. అందుచేత అది తిరిగి గుణాకరుడికి చెందాలి. దాని వివరాలన్నీ నీ పత్రంలో రాయటం శ్రమ అనుకున్నట్లయితే, ఇంతకు ముందు గుణాకరుడు నీకు రాసి ఇచ్చిన పత్రం అతనికి తిరిగి ఇవ్వవచ్చు. మీరు వేసుకున్న పందాల ఫలితంగా గుణాకరుడి ఆస్తి చిల్లి గవ్వకూడా నీకు రాదు, కాని నీకున్న ఇల్లు గుణాకరుడి దవుతుంది! న్యాయం కావాలన్నావు గనక న్యాయం చెప్పాను," అన్నాడు న్యాయాధికారి.

ధనాకరుడికి మంచి శాస్తి అయింది. అతను తన కున్న చిన్న ఇంటిని గుణాకరుడి వరం చేసి, ఊరు విడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

ఇద్దరమ్మాయిలు

పూర్వం సారాప్రదేశంలో ఒక సంపన్నుడు విధి వైపరీత్యం వల్ల తన కున్నదంతా పోగొట్టుకుని, తన వారినందరినీ కోల్పోయి ముసలితనంలో కటిక దరిద్రుడై పోయాడు. ముసలి తనానికి, దారిద్ర్యానికి తోడు సాదామిని అనే మనమరాలి బరువొకటి అయిన పైన పడింది. ఆయన ఆ మనమరాలితో సహా మరొక చోటికి వెళ్ళి, అక్కడ ఒక గుడిసెలో నివాసం ఏర్పాటు చేసుకుని, కాయ కష్టంచేసి ఏదో ఒక విధంగా తనను తాను పోషించుకుంటూ సాదామినిని కూడా పోషిస్తూ వచ్చాడు.

కాని రోజులు గడుస్తున్న కొద్దీ తన కృషితో సాదామిని పోషణ సక్రమంగా సాగదని ఆయనకు తేచింది. ఆమె వన్నెం డేళ్ళ పిల్ల. కడుపునిండా తిండైనా లేకపోతే ఆ పిల్ల కాస్త ఏపుగా పెరిగి, పెళ్ళికి యోగ్యురాలు కాదు. అందుచేత ఆయన

సాదామినిని ఒక ధనికుల ఇంట పనిలో పెట్టాడు. ఆ ధనికుడి పేరు విశ్వంభరుడు. ఆయన ముసలివాడి దుస్థితికి జాలవడి, సాదామినిని తమ పిల్లలాగే చూసుకుంటూ నని, తగిన సంబంధం చూసి పెళ్ళి కూడా చేస్తానని మాట ఇచ్చాడు.

సాదామిని చురుకైన పిల్ల. ఇంటి పనులన్నీ చెప్పకుండానే చేసుకుపోయేది. తాత ఎప్పుడన్నా వచ్చి, చూసి వెళ్ళేవాడు. రెండు మూడేళ్ళ అనంతరం ఆయన పోయాక సాదామినికి విశ్వంభరుడి కుటుంబం తప్ప ప్రపంచంలో మరెవరూ లేకుండాపోయారు.

విశ్వంభరుడు మంచివాడే గాని, అతని భార్య చుప్పనాతి. ఆమెకు చంద్రావళి అనే కూతురున్నది. ఆ పిల్ల కూడా సాదామిని వయసుదే, కాని ఏ మంత అందగత్తె కాదు. చంద్రావళి ఎన్ని నగలు పెట్టుకున్నా, ఎంత మంచి బట్టలు వేసుకున్నా, సాదామినే

విహీనంగా తయారయింది. తిండి నరిగా లేక శరీరం కృశించింది. వంటి మీద చింకి పాతలు, జుట్టుకు రాసేందుకు నూనె లేదు, దువ్వటమూ లేదు.

సాదామిని ఇలా అయినాక విశ్వంభరుడి భార్య మనసు కాస్త ఊరట చెందింది. విశ్వంభరుడికి తన భార్య ప్రవర్తన ఏమీ నచ్చకపోయినా, ఆమె నోటికి వెరిచి చూస్తూ ఉరుకున్నాడు. సాదామినికి తాను కష్టాలు పడుతున్నానన్న భావం కూడా ఏమీలేదు. ఎందుకంటే ఆమెకు ఉన్న జీవితమే అది. ఒకనాడు మధ్యాహ్నం సాదామిని ఆవులన్నిటినీ ఒక చెట్టునిడకు తోలి, తన వెంట తెచ్చుకున్న రొట్టె తినబోతూ ఆవులన్నిటినీ ఎంచి చూసుకుంటే, యమున అనే ఆవు కనిపించ లేదు. సాదామిని కంగారుపడి, తన తిండిమాట కూడా మరిచిపోయి, “యమునా, యమునా,” అని కేకలు పెడుతూ ఆ చుట్టుపక్కలంతా సాయంత్రం దాకా వెతికింది. యమున కనిపించనే లేదు. ఆమె ఏడుస్తూ, మిగిలిన ఆవులను తోలుకుని ఇంటికి వచ్చి, తన యజమాను రాలితో, “యమున కనిపించ లేదు,” అని చెప్పింది. ఈ మాట వింటూనే విశ్వంభరుడి భార్య ఉగ్రురాలై, “కని

అందంగా కనబడేది. అది చూసి యజమానురాలు అసూయ పడేది. సాదామిని ఇంటిపనులే చేస్తూ, మూడుపూటలా కడుపు నిండా అన్నం తిని ఏపుగా పెరిగితే తన కూతురు మరింత అనాకారిగా కనిపించి పోతుందని, ఆమె సాదామినికి ఆవులను కాసే పని ఇచ్చింది.

సాదామిని పొద్దున్నే ఇంతచద్ది అన్నం తిని ఆవులను తోలుకుని ఆడవికి వెళ్ళేది. పేడ ఎత్తటమూ, ఆవులను కడగటమూ, అంట్లు తోమటమూ, బట్టలు ఉతకటమూ మొదలైన పనులే సాదామిని చేసేది. ఈ రకం పనులతో సాదామిని త్వరలోనే అంద

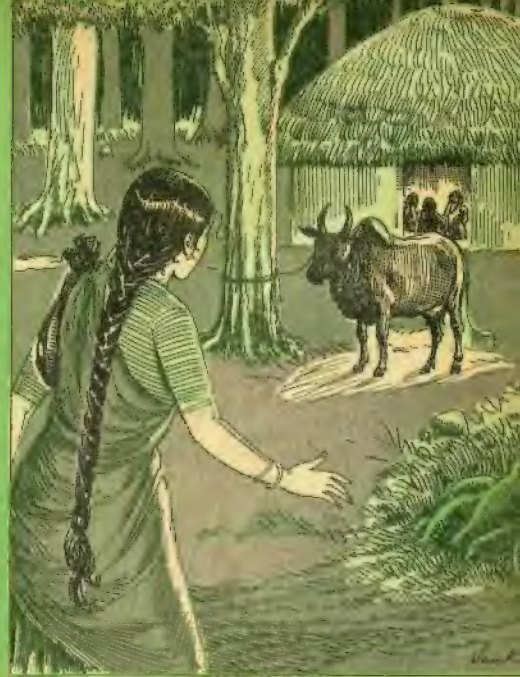

పించకపోతే వెతుక్కురా. అది లేకుండా ఇంటికి తిరిగి రాకు!” అన్నది.

ముంచుకు వచ్చే చీకటిలో సాదామిని తిరిగి అడవి కేసి బయలు దేరింది. ఆమె దారీ తెన్నూ తెలియకుండా అడవి అంతా తిరుగుతూ, “యమునా!” అని కేక పెట్ట సాగింది. ఒకచోట ఆమె పిలుపుకు, “అంబా!” అని సమాధానం వచ్చింది. సాదామినికి ప్రాణం లేచి వచ్చినట్టయింది. ఆమె జవాబు వచ్చిన దిక్కుగావెళ్ళి ఒక పర్వతాలను చేరుకున్నది. పర్వతాల చుట్టూ దట్టమైన అరణ్యం ఉన్నది. యమున అన్న ఆవు ఆ పర్వతాల ముందు కట్టబడి ఉన్నది. సాదామిని ఆ ఆవును సమీపించి, దాన్ని నిమిరి మాట్లాడుతుండగా పర్వతాల లోపలి నుంచి, “ఆవు కోసం వచ్చావా? లోపలికి రా!” అని ఎవరో అహ్వనించారు.

సాదామిని పర్వతాల లోపలికి వెళ్ళి అక్కడ ముగ్గురు మరుగుజ్జులుండటం చూసింది. వాళ్ళు చూడటానికి వికారంగా ఉన్నారు. ఆమె తమ కేసి వింతగా చూడటం గమనించి ఒక మరుగుజ్జు, “మమ్మల్ని చూస్తే భయంగా ఉందా?” అని అడిగింది.

“లేదు. నా ఆవును నేను తీసుకు పోతాను,” అన్నది సాదామిని.

“ఆ ఆవు తప్పిపోయి అడవిలో తిరుగుతూ ఉంటే పులివాత వడకుండా కాపాడి తెచ్చాం. నీ ఆవును నువ్వే తీసుకుపోదువు గాని. అయితే మమ్మల్ని చూడవచ్చినవారు ఊరికే పోగూడదు. నీ రూపు మార్చేస్తాను,” అంటూ ఆ మరుగుజ్జు, సాదామినిని తన పక్కన కూర్చోమని, ఆమె తలను తన చేత్తో నిమిరింది. వెంటనే సాదామిని తల వెంట్రుకలన్నీ రాలి పోయాయి, శరీరం నల్లగా పెంకులాగా అయింది. సాదామిని వికారంగా అయిపోయింది.

మరుగుజ్జు ఆమెను చూసి నవ్వుతూ, “ఇప్పుడెంత బాగున్నావు!” అన్నది.

మరొక మరుగుజ్జు మొదటి దానితో, "పాపం, ఆ పిల్ల నలా వికారంగా చేశా వేమిటి?" అన్నది.

"నా మీద కోపమా, అమ్మాయ్? నిజం చెప్పు," అని మొదటి మరుగుజ్జు సాదామినిని అడిగింది.

"లేదు. మీరు నా ఆవును కాపాడారు గదా!" అన్నది సాదామిని.

"అయితే మాకేమన్నా తినటానికియ్యి," అన్నది మొదటి మరుగుజ్జు.

ఆప్పుడు సాదామినికి తన రొట్టె జ్ఞాపకం వచ్చింది. అది ఇంకా ఆమె భుజానే మూటగట్టి ఉన్నది.

"ఇదేమంత బాగుండదు!" అంటూ సాదామిని మూటవిప్పి, రొట్టె పైకి తీసింది.

"పరవాలేదు, ఇయ్యి. మనుషులు తినే రొట్టె ఎలా ఉంటుందో చూస్తాం," అంటూ ఆ మరుగుజ్జు రొట్టె అందుకుని, దాన్ని నాలుగు ముక్కలు చేసి, ముగ్గురు మరుగుజ్జులూ తీసుకొగా మిగిలిన ముక్కను సాదామిని కిచ్చింది.

రొట్టె ముక్కలు తింటూ మరుగుజ్జులు, "భలే బాగుంది! భలే బాగుంది!" అని రొట్టెను మెచ్చుకున్నాయి.

"మాకు మంచి తిండి పెట్టావు!" అంటూ రెండో మరుగుజ్జు సాదామిని తల నిమిరింది. వెంటనే సాదామిని అప్పరసలాగా మారిపోయింది.

మూడో మరుగుజ్జు సాదామిని కంఠం నిమిరి, "వీదీ ఒక పాటపాడు!" అన్నది.

సాదామిని పాడటానికి గొంతెత్తే సరికి అమె కంఠం కోకిల కంఠంలాగా అతి శ్రావ్యంగా వినిపించింది. ఆ అరణ్యంలో ఉండే మృగాలు కూడా ఆ పాటను ఆనందంతో ఆలకించాయి.

ఈ విధంగా మారిపోయి సాదామిని తెల్ల వారుతూనే తన ఆవును తోలుకుని ఇంటికి వచ్చేసింది. ఆమెను చూడగానే యజమాను

రాలు కళ్ళలో నిప్పులు పొసుకున్నది. సాదా మిని కంఠ ధ్వనిలో కలిగిన మార్పు, ఆమెకు జరిగిన అనుభవమూ విన్నాక ఆమె అసూయ మరింత అయింది.

అవిడ తన భర్తతో, "చూశారా దాని అదృష్టం? అడవిలో ఒక పర్లకాలలో మరు గుజ్జులున్నాయిట. అవి రొట్టెతిని దాని రూపాన్ని ఎలా మార్చాయో చూడండి! ఇవాళ మన అమ్మాయి నక్కడికి తీసుకు పోదాం," అన్నది.

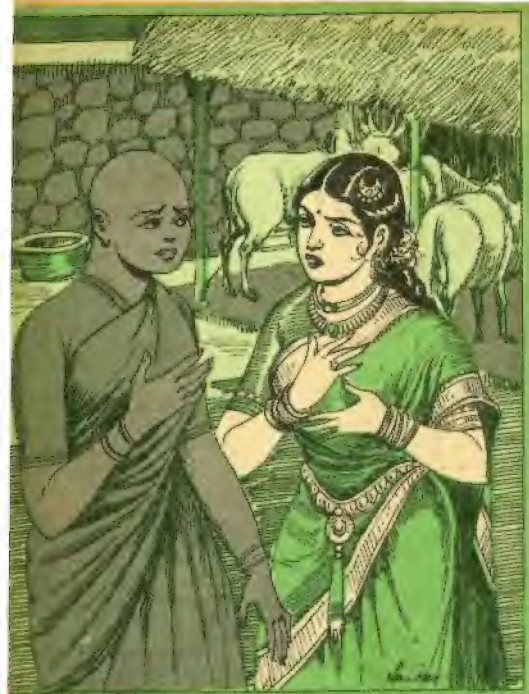
ఆరో జావిడ మంచి పిండిపంటకం తయారు చేసి ఆ రాత్రి తన భర్తనూ, కుమార్తెనూ వెంట బెట్టుకుని అడవికి

బయలుదేరింది. సాదామిని చెప్పిన గుర్తుల సహాయంతో వాళ్ళు ముగ్గురూ పర్లకాలను చేరారు. భార్య భర్త లిద్దరూ కొంత దూరంలో ఒక చోట అగి పోయారు, చంద్రా వళి మటుకు పంటకంతో సహా గుడిసెను చేరుకుని, లోపలికి తొంగి చూసింది. దీపపు వెలుగులో ఆమెకు మరుగుజ్జులు ముగ్గురూ కనబడ్డారు.

వాళ్ళు లోపలికి అహ్వానించిన మీదట చంద్రావళి లోపలికి వెళ్ళింది.

"నిన్న వచ్చిన అమ్మాయి ద్వారా మా సంగతి తెలుసుకుని వచ్చావా?" అని ఒక మరుగుజ్జు అడిగింది.

“అవును. దాని కన్నా మంచి భక్తియే తెచ్చాను. నన్ను దాని కన్న ఇంకా అందగతైగా తయారు చేయాలి,” అన్నది చంద్రావళి.

“కొత్త రూపు రావాలంటే ఉన్నరూపు పోవాలి. ఆ అమ్మాయిని మార్చేపని నేనే ప్రారంభించాను. కూర్చో,” అని మొదటి మరుగుజ్జు చంద్రావళి తల నిమిరింది. వెంటనే ఆమె జుట్టంతా రాలింది. చర్మం నల్లగా అయింది.

చంద్రావళి తనలో కలిగిన మార్పు చూసుకుని కంగారు పడి ఏడుస్తూ, మరుగుజ్జులను తిట్టి బయటికి పారిపోయి, తన

తల్లి దండ్రులను చేరుకున్నది. మరుగుజ్జులు చంద్రావళి తెచ్చిన భక్త్యల పొట్లాన్ని ఆమె తలిదండ్రుల ఎడట పడెట్టు గిరవాటు వేసి మాయమయ్యాయి.

తమ కుమార్తె వికారాకారం చూసి తల్లి దండ్రులు తీవ్రంగా బాధపడ్డారు. “ఆ సాదామిని, మనని అబద్ధాలతో మోసగించింది,” అన్నది విశ్వంభరుడి భార్య.

వాళ్ళు ఇంటికి వచ్చేకారు. విశ్వంభరుడి భార్య సాదామినితో, “నువ్వింక మా ఇంటిలో ఉండనవసరం లేదు. నీ ముఖం మాకు చూపించక వెళ్ళిపో!” అన్నది.

ఆ రాత్రివేళ సాదామినికి ఎక్కడికి పోవటానికి తోచలేదు. ఆమె పశువుల పాకలోకి వెళ్ళి ఒక మూల కూర్చున్నది.

తన తల్లి దండ్రులు నిద్రపోగానే చంద్రావళి మెల్లిగా లేచి బయటికి వచ్చింది. భయంకరమైన ఆ రూపంతో ఇతరులకు కనిపించే కన్న చచ్చి పోవటమే మేలని ఆమె నిశ్చయించుకున్నది.

చంద్రావళిని చూసి సాదామిని పశువుల పాక నుంచి బయటికి వచ్చి, “ఎక్కడికి బయలుదేరావు?” అన్నది.

“ఈ రూపంతో బతికి ఉండలేను. ఆత్మహత్య చేసుకుంటాను. నువ్వు పెద్దగా

మాట్లాడి అమ్మనూ, నాన్ననూ నిద్ర లేపకు," అన్నది చంద్రావళి.

"నీ విలా కావటం నీ కెంత అవమానమో నాకూ అంతే అవమానం. చావాలిసేవస్తే ఇద్దరమూ చద్దాం. ముందు ఆ మరుగుజ్జుల దగ్గరికి వెళ్ళి వద్దాం, రా!" అన్నది సాదామిని.

వర్షకాలలో మరుగుజ్జులు మామూలు ప్రకారం దీపం పెట్టుకుని కూర్చుని ఉన్నారు. సాదామిని వారితో, "నా లాగే ఈ అమ్మాయిని కూడా అందంగా చెయ్యండి. అది సాధ్యం కాకపోతే మా యిద్దరినీ చంపెయ్యండి," అన్నది.

"నీ లాగా ఆ అమ్మాయి మమ్మల్ని నమ్మలేక పారిపోయింది. మేమేమో తిండికి ఆశపడతా మనుకుంది, పిచ్చి పిల్ల! నిన్ను చూసి మేం ఈ పిల్లకు కూడా మంచి రూపమూ, కంతమూ ఇస్తున్నాం," అంటూ రెండో మరుగుజ్జు చంద్రావళి తల నిమిరి

అమెకు అందమూ, అందానికి తగిన దుస్తులూ ఇచ్చింది. మూడో మరుగుజ్జు అమె కంతం నిమిరి, "ఇద్దరూ కలిసి పాడండి!" అన్నది.

సాదామిని, చంద్రావళి కంతా లెత్తి శ్రావ్యంగా పాడి, మరుగుజ్జులను తృప్తి పరిచి, తెల్లవారుతూండగా బయలుదేరి ఇంటికి వచ్చేశారు.

ఇంటికి వచ్చేశాక చంద్రావళి తన తల్లితో, తనకు సాదామిని చేసిన మహిమ కారం గురించి వివరంగా చెప్పింది. అది విన్న తరువాత విశ్వంభరుడి భార్య చుప్ప నాతిబుద్ధులు మాని సాదామినిని కూడా తన కూతుర్ని చూసినట్టే చూసుకోసాగింది.

తగిన వయస్సు వచ్చాక విశ్వంభరుడు అడవిల్ల లిద్దరికీ ఒకేసారి మంచి సంబంధాలు చూసి, వైభవంగా పెళ్ళిళ్ళుచేసి, సాదామిని తాతకు తాను చేసిన వాగ్దానాన్ని నిలబెట్టుకున్నాడు.

విధి బలం

పూర్వం మగధ సామ్రాజ్యాన్ని ఏలిన చక్ర వర్తులలో వీరసేనుడు ఒకడు. అతను అనేక యుద్ధాలలో గెలిచి సామ్రాజ్యాన్ని విస్తరింప జేశాడు. అందుచేత ఎక్కడెక్కడి కవులూ వచ్చి, అతని శౌర్య పరాక్రమాలను కీర్తిస్తూ శ్లోకాలు చెప్పి, అతని వద్ద మంచి బహుమానాలు పుచ్చుకుంటూ ఉండేవారు.

ఒకసారి పాంచాల దేశం నుంచి విష్ణుశర్మ అనే పండితుడు మగధ దేశానికి వచ్చాడు. రాజుగారి కొలువులో పనిచేసే ఒక అధికారి విష్ణుశర్మకు తన ఇంట బస ఇచ్చి, ఆయనను ఆస్థానానికి కూడా తీసుకుపోయాడు. విష్ణుశర్మ మహా పండితుడని విని రాజుగారు ఆయనకు సభలో ఒక మంచి ఆసనం ఇప్పించాడు.

రోజులాగే అనాడు కూడా కవులు వచ్చి రాజుగారిని కీర్తిస్తూ శ్లోకాలు చదివారు. విష్ణుశర్మ మెచ్చుకోగలందులకు రాజు

కవులకు విరివిగా బహుమానా లిప్పించాడు. ఈ తంతు యావత్తూ చూస్తున్న విష్ణు శర్మకు రాజుగారి వైఖరి పైన ఆసహ్యం పుట్టింది. ఆయన నిండు సభలో లేచి నిలబడి ఈ విధంగా శ్లోకం చెప్పాడు:

“విన యత్రైవ భోక్తవ్యం,
సుఖంవా దుఃఖమేవవా
స తత్ర బద్ధ్యా రజైవ,
బలా దైవేన నీయతే.”

[ఎవడుగాని ఏయే వేళ సుఖంగాని, దుఃఖంగాని అనుభవించ వలసి ఉంటుందో, వాడు తాడు గట్టి ఈడ్చినట్టుగా దైవం చేత లాగబడతాడు.]

ఈ శ్లోకంలో రాజుగారి ప్రశంస ఏమీ లేకపోగా కొంత వ్యంగ్య విమర్శ ఉన్నది. అందుచేత రాజుగారు ఆగ్రహిస్తాడని అందరూ అనుకున్నారు. కాని రాజుగారు శ్లోకంలోని భావాన్ని ఆమోదించిన వాడిలాగా

మెచ్చుకుని, మంత్రితో, "ఈ పండితుడికి ప్రత్యేక బహుమానం ఇప్పించండి," అని రహస్యంగా ఏదో చెప్పాడు.

మంత్రి ఒక కాగితంపైన ఏదో రాసి తెచ్చి రాజుగారికి చూపించాడు. రాజుగారు ఆమోదించి తన ముద్ర దానిపై వేసి, కాగితాన్ని మడిచి, లక్కముద్ర వేయించి, విష్ణుశర్మకు ఇప్పించాడు.

మంత్రి విష్ణుశర్మతో, "దీన్ని తీసుకుపోయి కోశాధికారి కివ్వండి. మీకు బహుమానం ముట్టుతుంది," అన్నాడు.

సభ ముగిసినాక విష్ణుశర్మకు అతిథ్యం ఇచ్చిన రాజోద్యోగి, "మీకు రావలసిన బహుమానమేదో నేను తేలికగా వసూలు చేసి పట్టుకు రాగలను. దివాణానికి చెందిన వాణ్ణి గనక నాకు సాధ్యమవుతుంది గాని, అది తమ లాటి పై వాళ్ళకు సాధ్యంకాదు. తమరు తిన్నగా ఇంటికి వెళ్ళి విశ్రాంతి తీసుకోండి," అన్నాడు.

అసలు సంగతేమంటే విష్ణుశర్మ పొందబోయే బహుమానంలో విలయినంత తాను కాజేతామనే రాజోద్యోగి ఉద్దేశం. ఇది అందరు రాజోద్యోగులూ చేసేవనే. అందుకే నగరంలోకి పేరు ప్రతిష్ఠలు గల వాళ్ళు వచ్చినట్టు తెలియగానే, వారిని తమ ఇళ్ళకు

తీసుకుపోయి మర్యాద చేసి బస ఏర్పాటు చేసే వారు.

మంత్రి విష్ణుశర్మకు అందజేసిన రహస్య పత్రాన్ని తీసుకుపోయి రాజోద్యోగి కోశాధికారి దగ్గర ఇచ్చాడు. ఆ పత్రంలో ఇలా ఉన్నది: "ఈ పత్రం తెచ్చినవాణ్ణి తక్షణం ఖైదులో పెట్టించి, రేపు తెల్లవారేలోగా తల తీసేసే ఏర్పాటు చేయించు. అంతా రహస్యంగా జరిగిపోవాలి."

రాజోద్యోగిని క్షణాల మీద ఒక రహస్య స్థానంలో ఖైదు చేశారు.

మర్నాడు తెల్లవారు జామున రాజు ఖైదీ వద్దకు స్వయంగా వచ్చాడు. "నీ స్థలం

గురించి ఇప్పుడేమంటావు?” అని ఖైదులో ఉన్న విష్ణుశర్మను అడిగి, అవమానించాలని అతని ఉద్దేశం.

కాని ఖైదులో ఉన్నవాడు విష్ణుశర్మ కాదు, తన కొలువులో ఉండే ఒక ఉద్యోగి. ఏమిటిది? అని రాజు అడిగిన మీదట ఆ ఉద్యోగినిజం దాచకుండా అంతా చెప్పేశాడు.

“నీ దుర్బుద్ధికి తగినట్టే జరిగింది. నీవు ఇంటికి వెళ్ళి, నేను అతిథ్య మిస్తానన్నా నని చెప్పి ఆ విష్ణుశర్మను యిక్కడికి పంపించు,” అన్నాడు రాజు.

రాజుద్యోగి తన ఇంటికి వెళ్ళి, “రాత్రంతా రాజుగారి దివాణంలోనే గడిపాను,” అని విష్ణుశర్మతో చెప్పి, ఆయనను రాజుగారింటికి అతిథిగా పంపాడు.

రాజుగారు తన పైన కక్షబూని ఉన్నట్టు విష్ణుశర్మకు అణుమాత్రమైనా అనుమానం లేదు. ఆయన సాయంకాలం దాకా రాజుగారి వెంటనే ఉన్నాడు. తరువాత రాజు విష్ణు

శర్మనూ, కొద్దిమంది నౌకర్లనూ వెంట బెట్టు కుని అరణ్యం కేసి వాహ్యాలికి బయలు దేరాడు. నిర్జన ప్రదేశంలో నౌకర్ల చేత విష్ణు శర్మను చంపించాలని రాజుగారి ఉద్దేశం.

వాళ్ళు అరణ్యంలో కొద్దిదూరం వెళ్ళే సరికి రాజుగారి గుర్రాని కెదురుగా పెద్ద పాము బుస్సు మంటూ లేచింది. గుర్రం బెదిరి వెనక కాళ్ళపైన లేచింది. పాము తప్పించుకు పోయింది. రాజుగారు గుర్రం పైనుంచి పడి తుంటి విరగగొట్టుకున్నాడు.

అనుకున్న దొకటి, అయిన దొకటి కాగా, రాజుగారిని నౌకర్లు ఎలాగో రాజభవనానికి చేర్చారు. రాజుగారు విష్ణుశర్మను ఆ క్షేత్రం మళ్ళీ చదవమన్నాడు. అది తనకే అక్షరాలా వర్తించింది. అంత గొప్ప సత్యం చెప్పిన విష్ణుశర్మకు రాజుగారు ఘనంగా కట్నాలూ కానుకలూ ఇచ్చి పంపేశాడు. ఆ తరువాత ఆయన తనను పొగడుతూ కవిత్వం చెప్పిన వారిని ఆదరించటం మానేశాడు కూడా.

రాళ్ళ వ్యాపారం

ఒకసారి పాపన్న రెండు మూడా మడ దూరాన గల తమ దూరపు బంధువు లింటికి వెళ్ళాడు. అది భోజనాలవేళ. ఇంటాయన భోజనం ముందు కూచుని, “అయ్యో, చచ్చా!” అనటమూ, బియ్యంలో రాళ్ళేర కుండా పూట పూటా పండుతున్నదని తన భార్యను తిట్టటమూ, వాకిటి మెట్లెక్కుతున్న పాపన్న చెవులపడింది.

పాపన్నను చూడగానే బంధువులు అతనికి కూడా వడ్డన చేశారు. పాపన్న అన్నం తింటూ, ముద్ద ముద్దకూ పంటి కిందికి రాయి రావటం చూసి, “బియ్యంలో ఇన్ని రాళ్ళేలా వస్తాయమ్మా?” అని ఇంటావిడను అడిగాడు.

“ఏం చెప్పను, నాయనా? ఈ మెట్ట ఊళ్ళలో వరి పండదుగదా. కొట్టు బియ్యమే గతి. వాటినిండా రాళ్ళు. ఏరటానికి కనిపించి చావవు, బియ్యం రంగులోనే ఉంటాయి.

ఒక్క బియ్యమేమిటి? అన్ని ధాన్యాల లోనూ, జీలకర్రలోనూ కూడా రాళ్ళే. ఏ రంగు సరుకులో ఆ రంగు రాళ్ళు!” అన్నది ఇంటావిడ.

ఇంటాయన మటుకు, “కొట్టు నుంచి తెచ్చుకున్న సరుకు బాగు చేసుకోవటం చాతకాకపోతే ఏమవుతుంది?” అన్నాడు.

ఈ రాళ్ళ అంతు తేల్చుకోవలసిందే ననుకున్నాడు పాపన్న. అతను తన బంధు వులకు సరుకులిచ్చే కొట్టువాడి దగ్గిరికి పోయి, “మీ కొట్లో కొనే ప్రతి సరుకులోనూ రాళ్ళుంటాయిట. ఏమిటి కథ?” అని అడిగాడు.

“ఆ సంగతి నాకేం తెలుస్తుంది, బాబూ? నాది చిన్న కొట్టు. ఎలా వచ్చిన సరుకలాగే అమ్మేస్తున్నాను. ఊళ్ళో అన్ని కొట్లకూ సరుకులిచ్చే దానయ్యగారి నడిగితే సంగతి తెలియవచ్చు,” అన్నాడు కొట్టువాడు.

పాపన్న దానయ్య వద్దకు వెళ్ళి, "మీరు చిల్లర కొట్టువాళ్ళ కిచ్చే బియ్యం నిండా రాళ్ళు వస్తాయే, దానికి కారణ మేమిటంటారు?" అని అడిగాడు.

"నేనేమన్నా పంట చేస్తున్నానా, నాయనా? నేను వరి పండించే రైతుల దగ్గర కొంటాను. నువ్వు చెప్పే రాళ్ళ సంగతి వాళ్ళకు తెలియ వచ్చు," అన్నాడు దానయ్య.

పాపన్న వరి పండించే గ్రామానికి వెళ్ళి రైతులను రాళ్ళ మాట అడిగాడు.

"మేమేమన్నా కొండల మీద వరి సాగు చేస్తున్నామా, బాబుగారూ? మేం తయారు చేసే బియ్యంలో ఎక్కడన్నా మట్టి బెడ్డ

వస్తుందేమో గాని రాళ్ళేలా వస్తాయండీ?" అన్నారు రైతులు. వాళ్ళు తమ బియ్యం తెచ్చి పాపన్నకు చూపించారుకూడా.

ఒక ముసలి రైతు పాపన్నను రహస్యంగా అవతలికి తీసుకుపోయి, "దానయ్యగారిని గుట్టుగా పరీక్షిస్తేగాని మీ కి రాళ్ళ వైనం అంతు చిక్కదు. ఆ దానయ్యగారు రంగు రంగుల రాళ్ళు ఒక గదిలో భద్రం చేసి ఉంచాడు. ప్రతి సరుకులోనూ నూరింట ఒకటి రెండు పాళ్ళు రాళ్ళు కలుపుతూ మంచి లాభాలు రాబట్టుతున్నాడు. ఉత్తుత్త బెదిరింపులకు జంకే రకం కాదు. రాళ్ళు కలుపుతూండగా పట్టుకోవాలి," అన్నాడు.

ఆ ముసలి రైతు దానయ్య చేసే మోసం గురించి చాలా వివరాలు చెప్పాడు. దానయ్య తాను ఉండే ఇంటనే ఒక భాగంలో వ్యాపారం జరుపుతాడు. ఇంట్లో అందరూ పడుకున్నాక ఆయన ఒక ప్రత్యేకమైన గదిలో కూర్చుని, అద్దరాత్రిదాకా రాళ్ళు కలిపేపని సాగిస్తాడు.

పాపన్న ఆ రాత్రి దానయ్య ఇంటివేపు వెళ్ళి ముసలి రైతు చెప్పిన గది కిటికీ పైకి ఎక్కి, తలుపు సందులకుండా లోపల జరిగే దంతా గమనించాడు. దానయ్య రాళ్ళు కొలిచి, బస్తా కింత చొప్పున లెక్కగా బియ్యంలో కలుపుతున్నాడు.

"ఏమండో, దానయ్యగారూ! కలవకండి, కలవకండి, జనం చచ్చిపోతారు. కాస్త తలుపు తెరవండి. ఇదేం పని?" అని పాపన్న పెద్దగా కేక పెట్టాడు.

దానయ్య ఉలిక్కిపడి, "ఓరి, పిడుగా! దొంగతనానికి వచ్చావా?" అన్నాడు.

"దొంగతనానికి వస్తే మిమ్మల్ని పిలుస్తా నుటండి? తలుపు తెరవండి. మీతో ఒక ముఖ్యమైన సంగతి మాట్లాడాల్సి వుంది," అన్నాడు పాపన్న.

దానయ్య ఒక క్షణంపాటు తటపటా యించాడు. తలుపు తెరవకపోతే బయట ఉన్నవాడు కేకలుపెట్టి ఊరంతా లేపేస్తాడని భయపడి, ఆయన తలుపు తెరిచి పాపన్నను చూసి, "ఓహో, మీరా! ఎవరో అను కున్నాను. లోపలికి రండి," అన్నాడు.

తరవాత దానయ్య పాపన్నతో, "ఈ వ్యవహారంలో మీరేమీ జోక్యం కలిగించు కోకండి. ఇదొక వ్యాపార రహస్యం. మీకి విషయాలు తెలీవు. ఇందులో అబద్ధాలూ, మోసాలూ, కల్తీలూ ఎన్నో ఉంటాయి. ఇవన్నీ చేస్తేగాని లాభసాటిగా వ్యాపారం సాగదు. ఎన్నో దానాలూ, ధర్మాలూ చేస్తాను గదా. లాభాలు రాకపోతే ఎలా చెయ్య గలను? మీరే చెప్పండి," అన్నాడు.

"అయితే ఒకటి చెయ్యండి, దానయ్య గారూ. ఇలా రాళ్ళు కలవటంచేత మీ కెంత లాభం వస్తుందో అంతా నే నిస్తాను. ఈ పని మానండి," అన్నాడు పాపన్న.

దానయ్య నిర్భంతపోయి, "అందువల్ల మీ కెంత లాభం?" అన్నాడు.

"నా లాభం దేవుడిస్తాడులే. మీకు కావల్సిన లాభం లెక్కకట్టి చెప్పండి. ఆ మొత్తం రేపు పట్టుకొచ్చి మీ కిస్తాను," అన్నాడు పాపన్న.

దానయ్య ఇదంతా వేళాకోళ మను కున్నాడు. ఆయన పాపన్నతో, "అయిదు వందల బస్తాల బియ్యం ఉన్నది. యాభై

బస్తాల కొక బస్తా రాళ్ళు కలిపితే నాకు పది బస్తాల భియ్యం ధర లాభం. అది ఇంత అవుతుంది,” అని చెప్పాడు.

మర్నాడు పాపన్న తన దగ్గర ఉన్న డబ్బు లెక్క చూసుకుని, కొంచెం కొరత అయితే ఎరిగిన వారి వద్ద చేబదులు తీసు కుని, ఆ సొమ్మంతా తీసుకుపోయి దానయ్య కిచ్చి, “ఇంద, మీ లాభం! జనానికి కాస్త మంచి సరుకు లండేటట్టు చూస్తూ ఉండండి,” అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

“వీడెవడో బంగారు విచ్చుకలాగున్నాడు. వెర్రివాడు, వీడి డబ్బు ఎవరో ఒకరు కాజేసి తీరుతారు,” అనుకున్నాడు దానయ్య.

కొన్నాళ్ళు గడిచాక పాపన్న మళ్ళీ ఆ గ్రామం వచ్చి, బంధువులింట దిగి, “ఇప్పుడు బియ్యం వగైరా మంచివి దొరుకు తున్నాయి కద?” అన్నాడు.

“ఏం మంచి, నాయనా? ఎందు కడుగు తావు? మాకష్టాలకు దరీదాపూ లేనట్టున్నది,” అన్నారు అతని బంధువులు.

పాపన్న తిన్నగా దానయ్య ఇంటికి వెళ్ళాడు. కొత్తగా కోడలిని కాపరానికి తీసుకు వచ్చిన దానయ్య ఊళ్ళోని పెద్ద లకు విందు చేస్తున్నాడు. ఆయన పాపన్నను చూసి, దగ్గరకు వచ్చి పలకరించి, “భోజ నానికి లేవండి,” అన్నాడు.

"భోజనానికేం గాని, మిమ్మల్ని ఒక్క విషయం అడగాలి," అంటూ పాపన్న దానయ్యను ఇవతలికి పిలిచి, "ఊళ్ళో వాళ్ళు ఇంకా బియ్యంలో రాళ్ళు వస్తున్నాయంటున్నారే? ఏం కారణమంటారు?" అని అడిగాడు.

"మీ రెంత అమాయకులండి? మీ దగ్గర మాట ఇచ్చాక నేను మళ్ళీ అలాటి పని చేస్తానా? కాని, నేను మానినంత మాత్రాన ఆ పాడు పని చిల్లర కొట్లవాళ్ళు మానవద్దుటండి? వాళ్ళక్కూడా లాభాక ఉంటుంది, గద? వాళ్ళందరి చేతా కల్తీపని మానిపించటం మన తరంకాదు గదా, బ్రహ్మతరం

కూడా కాదు. అందుచేత ఈ గొడవ వదిలెయ్యండి," అన్నాడు దానయ్య.

"అలా అయితే మీరు చిల్లర కొట్ల వాళ్ళకి అమ్మటం మానేసి, మీ సరుకంతా నాకే అమ్మండి. నేను అందరికీ పంచేస్తాను," అన్నాడు పాపన్న.

పాపన్న ఎంత మొండి ఘటమో తెలుసుకుని ఆశ్చర్యపడిన దానయ్య, "ఆ సంగతి తరవాత చూస్తాం. ముందు భోజనానికి లేవండి," అన్నాడు.

అప్పటికి మొదటి పంక్తి భోజనాలయి పోయాయి. మరి కొందరితోబాటు పాపన్న రెండో పంక్తికి కూర్చున్నాడు. అతను ముద్ద

కలిపి నోట్లో పెట్టుకుని, "బాబోయ్, చచ్చాను!" అంటూ అంకిళ్ళు నొక్కుకుని గోడకి చేరగిల బడ్డాడు.

అదేస్థితిలో ఉన్న మిగిలిన వాళ్ళు ధైర్యం తెచ్చుకుని, "ఈ అన్నం తినలేం!" అంటూ విస్తళ్ళ ముందు నుంచి లేచారు. దానయ్యకు కళ్ళ నీళ్ళ పర్యంతమయింది.

జరిగిన దేమంటే మొదటి వార్పు మంచి బియ్యమే వండారు. కాని అన్నం చాల లేదు. వంటవాడు సామాన్ల కొట్టులోకి వెళ్ళి రాళ్ళు కలిపిన బస్తా నుంచి బియ్యం తెచ్చి వండేశాడు.

బియ్యంలో రాళ్ళెందుకు వచ్చాయని ఆరాతీసిన బంధువులు వంటవాడు చెప్పిన కొట్టులోకి వెళ్ళి అక్కడ బియ్యం బస్తాల పై భాగాలలో రాళ్ళు పోసి ఉండటమూ, ఆ గదిలోనే ఒక పక్కగా రంగు రంగుల రాళ్ళుండటమూ చూశారు. దానయ్య దొంగ తనం అందరికీ తెలిసిపోయింది.

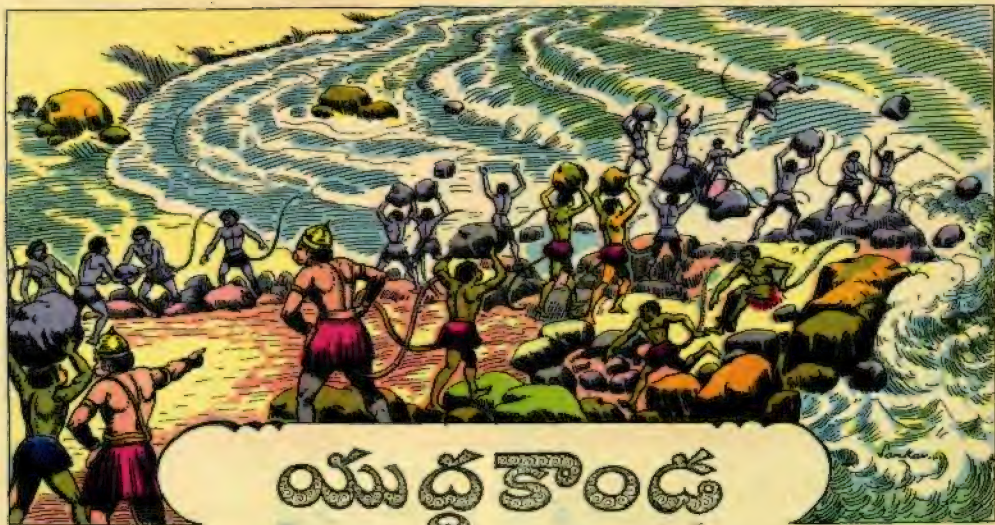
కాని పాపన్న దానయ్యతో, "దానయ్య గారూ, మీరు మోసం చెయ్యసని నాకు ఇచ్చిన మాట నిలబెట్టుకున్నందుకు నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. ఎందుచేతనంటే మీరు స్వయంగా ఇంట్లో వాడుకుంటున్న బియ్యం లాటివే ఊళ్ళో అందరికీ అమ్ము తున్నారు!" అన్నాడు.

ఈ మాట దానయ్యకు శూలంలా గుచ్చు కున్నది. ఆయన పాపన్నను లోపలికి తీసుకు పోయి అతనికి డబ్బు సంచి ఇస్తూ, "ఇదుగో, మీ డబ్బు! మిమ్మల్ని పరీక్షించటానికి తీసుకున్నానుగాని, ఈ డబ్బు నా కెందు కండీ? ఇంకో పది రోజు లాగి నే నమ్మే బియ్యం ఎలాటివో విచారించండి. నిజం మీకే తెలుస్తుంది!" అన్నాడు.

పాపన్న తాను చేసిన చేబదులు తీర్చేసి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ తరవాత దానయ్య కల్తీ వ్యాపారం మానేశాడు. ఊళ్ళో వాళ్ళ సుఖపడి పోయారు.

యుద్ధకాండ

విభీషణుడు రాజ్యకాంక్షతో వచ్చాడని హను మంతుడన్న మీదట రాముడు తన అభిప్రాయాన్ని కూడా బయటపెట్టుతూ, “ఈ విభీషణు డెంత దుర్మార్గుడు కానియండి, శరణని వచ్చిన తరువాత నేను అతన్ని విడవలేను. అది సజ్జనుల పద్ధతి కాదు,” అన్నాడు.

దానికి సుగ్రీవుడు ఒప్పుకోక, “ఇతను మంచి వాడే అయితే మాత్రం ఇతని వల్ల మన కేమిటి లాభం? ఇతన్ని మన మెంత మాత్రమూ చేర నివ్వగూడదు. అన్నను వదిలి వచ్చిన కృతఘ్నుడు మనను నమ్ముకుని ఉంటాడని ఏమిటి?” అన్నాడు.

“రాజులలో ఒక ధర్మం ఉన్నది. జ్ఞాతులు కూడా ఇరుగుపొరుగు రాజుల

వంటి వారే; కష్టకాలంలో దెబ్బ తీస్తారు. అందుచేత యోగ్యులైన రాజులు కూడా బలవంతులైన జ్ఞాతులను నమ్మరు. ఇతన్ని రావణుడు నమ్మలేక పోయాడు. అందుచేత విభీషణుడు మన పద్ధతు వచ్చాడు. మనం రాక్షసులం కాము; మనకు రాక్షస రాజ్యం పైన కాంక్ష లేదు. అందుచేత మన ద్వారా ఇతను రాజ్యం పొంద గోరుతున్నాడు. ఇతను మనని విడవడు,” అన్నాడు రాముడు.

అయినా సుగ్రీవుడు తన మనసు మార్చుకోలేక, “రావణుడే ఇతన్ని ఇక్కడికి రహస్యంగా పంపాడు, సందేహం లేదు. నిన్నే, నన్నే, లక్ష్మణుణ్ణి కడ తేర్చటానికే ఇతను వచ్చాడు. అందరమూ కూడా చాప

వచ్చు. దుర్మార్గుడైన రావణుడి తమ్ముణ్ణి ఎలా నమ్మటం?" అన్నాడు.

"సుగ్రీవుడా, ఇతను దుర్మార్గుడైతే మాత్రం నన్నేం చేయగలడు. ఇతను మారు వేషంలో వచ్చిన రావణుడే అయినా శరణున్న తరవాత విడిచి వుచ్చను. శరణార్థిని రక్షించటానికి ప్రాణాలైనా ఇవ్వాలి. అందు చేత నీవు వెంటనే అతన్ని తీసుకు రా!" అని రాముడు సుగ్రీవుడితో అన్నాడు.

ఈ మాటలతో సుగ్రీవుడి మనసు మారింది. అతను వెళ్ళి విభీషణుణ్ణి రాముడి వద్దకు తీసుకు వచ్చాడు. విభీషణుడు తన నలుగురు అనుచరులతో బాటు

రాముడి కాళ్ళపై పడి, "నేను రావణుడి తమ్ముణ్ణి. అతని వల్ల అవమానం పొంది నిన్ను శరణు జొచ్చాను. నా స్నేహితులనూ, నా సర్వస్వాన్నీ లంకలో వదలి యిక్కడికి వచ్చాను. ఇక నా జీవితమూ, నా సౌఖ్యమూ, నా రాజ్యమూ నీ చేతిలో ఉన్నాయి," అన్నాడు.

రాముడు విభీషణుణ్ణి ఆశ్వాసించి, "రాక్షసుల బలాబలాలను యథార్థంగా వివరించి చెప్పు," అన్నాడు.

దానికి విభీషణు డిలా చెప్పాడు :

"గంధర్వ ఊరగ రాక్షసుల చేతనూ, విభూతం చేతనూ చావు లేకుండా రావణుడు బ్రహ్మ నుంచి వరం పొందాడు. రావణుడికి తమ్ముడూ, నాకు అన్నా అయిన కుంభకర్ణుడు మహా బలశాలి, యుద్ధంలో ఇంద్రుడికి సమానుడు. రావణుడి సేనాపతి అయిన ప్రహస్తుడు కుబేర సేనాపతి అయిన మాణిభద్రుణ్ణి జయించిన వాడు. హనుమంతు డతన్ని గురించి చెప్పే ఉంటాడు. రావణుడి కొడుకు ఇంద్రజిత్తు వర ప్రసాదుడు; అతను అభేద్యమైన కవచం ధరించి, యుద్ధం చేస్తూనే అదృశ్యుడైపోయి శత్రువులను చంప గల వాడు. మహోదరుడూ, మహాపార్శ్వుడూ, అకంప

నుడూ అనే రావణ సేనాపతులు దిక్పాలకులతో సమంగా యుద్ధం చెయ్య గలవారు. రక్తమాంసాహారులూ, కామరూపులూ అయిన రాక్షసులు లంకలో పదివేల కోట్లమంది ఉన్నారు. వారి సహాయంతోనే రావణుడు దిక్పాలకులను జయించాడు.”

విభీషణుడు చెప్పిన ఈ మాటలు విని రాముడు, “విభీషణా, ఈ పనులన్నీ చేసిన రావణుణ్ణి, ప్రహస్తుణ్ణి, రావణుడి బలగాన్నీ చంపి, లంకా రాజ్యం నీకు చేకూర్చుతాను, నా మాట నమ్ము. అతను రసాతలానికి పోనీ, పాతాళానికి పోనీ, బ్రహ్మలోకానికి పోనీ, నేను ప్రాణాలతో వదలను. అతణ్ణి సవరివారంగా వధించ కుండా అయోధ్యకు తిరిగిపోను, నా ముగ్గురు తమ్ముల మీద ఒట్టు!” అన్నాడు.

“ఆ యుద్ధంలో నేను కూడా పాల్గొని శక్తికొద్దీ రాక్షసులను చంపుతాను, మీకు సహాయం చేస్తాను,” అన్నాడు విభీషణుడు.

రాముడు సంతృప్తుడై లక్ష్మణుడితో సముద్రజలం తెచ్చి, విభీషణుణ్ణి లంకకు రాజుగా అభిషేకించ మన్నాడు. లక్ష్మణుడు వానరుల మధ్య విభీషణుణ్ణి లంకా రాజ్యాభిషిక్తుణ్ణి చేశాడు. వానరులు సింహనాదాలు చేసి రాముడికి జయధ్వనాలు పలికారు.

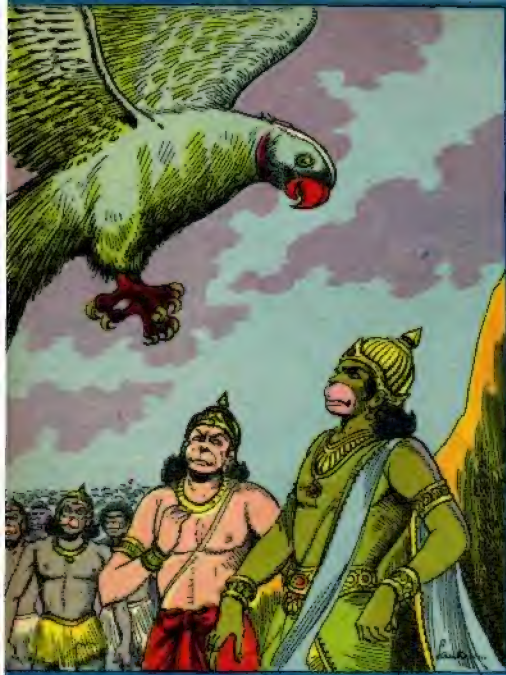

తరవాత సుగ్రీవ హనుమంతులు విభీషణుడితో ఏకాంతంగా చేరి, “ఇంత మందిమీ ఈ మహాసముద్రాన్ని దాటి లంక చేరటమెలాగో మాకు తెలియలేదు. ఆ ఉపాయం నీవే చెప్పాలి,” అన్నారు.

“రాముడు సముద్రుడి శరణు పొందాలి. సముద్రుడు రాముడి పూర్వీకుడైన సగరుడికి ఋణబాధి ఉన్నాడు; అందుచేత రామకార్యం తీరుస్తాడు,” అన్నాడు విభీషణుడు.

సుగ్రీవుడు రామలక్ష్మణులున్న చోటికి వెళ్ళి, విభీషణు డన్న మాట చెప్పి, సముద్రుణ్ణి ఆరాధించాలని రాముడితో

స్తూలంగా చూసి వచ్చాను. వివరంగా చూసి రావటానికి మరెవరినైనా సంపటం మంచిది," అన్నాడు.

అప్పుడు రావణుడు శుకు డనే రాక్షసుడితో, "నీవు సుగ్రీవుడి వద్దకు వెళ్ళి, మంచిగా ఈ మాటలు చెప్పు," అని, ఏమి చెప్పాలో చెప్పి పంపాడు.

శుకుడు పక్షి రూపం ధరించి లంక నుంచి బయలుదేరి సముద్రం దాటి, వానర సేన దగ్గరకు ఎగురుతూ వెళ్ళి, సుగ్రీవుడు మొదలైన వారి మీదుగా గాలిలోనే ఉండి ఇలా చెప్పాడు :

"వానర రాజైన సుగ్రీవుడా! రావణుడిలా అన్నాడు : ఉన్నత వంశంలో పుట్టిన వాడవు. మహాబలుడవు. జన్మతః నాకు బంధువులాటి వాడివి. అకారణంగా నాతో విరోధ మెందుకు? ఇందువల్ల నీకు ఒరిగేదీ, తరిగేదీ లేదు. వారి నా స్నేహితుడు. నీవు నా తమ్ముడిలాటి వాడివి. నేను రాముడి భార్యను తెస్తే నీ కేమిటి? బుద్ధి మంతుడవు, బాగా ఆలోచించుకుని కిష్కింధకు తిరిగి వెళ్ళు. ఈ విషయంలో నీ ప్రమేయ మేమీ లేదు. లంకను దేవతలే ప్రవేశించ లేరు గదా, నరుల మాటా, వానరుల మాటా చెప్పే దేమిటి?"

అన్నాడు. రాము డందుకు ఒప్పుకుని, సముద్రతీరాన దర్భలు పరిచి, వాటి పైన పడుకున్నాడు.

ఈలోపుగా శార్దూలు డనే రాక్షసుడు, రావణుడి చేగులవాడు, వానరసేన ఉన్న చోటికి వచ్చి, అక్కడి పరిస్థితులన్నీ చూసి, రావణుడి వద్దకు తిరిగివెళ్ళి, "వానర భల్లూకసేన అపరసముద్రంలాగా లంక పైకి వస్తున్నది. ఉత్తమాయుధాలు ధరించి సీత కోసం వస్తున్న రామలక్ష్మణులు సేనతో సహా సముద్రతీరాన విడిసి ఉన్నారు. ఆ సేన యొక్క విస్తీర్ణం ఎటు చూసినా పది యోజనాలున్నది. నేనీ విషయాలు

ఈ మాటలు వింటూనే వానరులు ఆకాశాని కెగిరి శుకుణ్ణి పట్టుకుని ఆకాశం మీది నుంచి నేల మీదికి పడదేశారు. శుకుడు ఎలుగెత్తి, "ఓ రామా, నన్నీ వానరులు చంపేస్తున్నారు. దూతను చంపరాదు. నా ప్రభువు అనమన్న మాటలే అన్నాను గాని నేను సొంతాన ఏమీ అనలేదు," అని అరిచాడు.

రాముడు బాలిపడి, "వాణ్ణి చంపకండి," అన్నాడు వానరులతో.

శుకుడు దెబ్బతిన్న రెక్కలతో ఆకాశం లోకి లేచి, "సుగ్రీవుడా, రావణుడితో ఏం చెప్పమంటావు?" అని అడిగాడు.

"రావణుడితో ఇలా అన్నానని చెప్పు: రాక్షసరాజా, నీవు నాకు స్నేహితుడవు కావు, మేలుచేసిన వాడవు కావు, నా మిత్రుడైన రాముడికి శత్రువువు, నా శత్రువైన వారికి మిత్రుడవు. అందుచేత తప్పక చంపదగిన వాడవు. నేను నిన్ను సకుటుంబంగా చంపి లంకను భస్మీకరం చేస్తాను. నిన్ను రాముడి బారి నుంచి దేవతలు కూడా రక్షించలేరు. ముసలి జటాయువును చంపి నట్టు కాదు; రామలక్ష్మణులు లేనప్పుడు దొంగతనంగా సీతను ఎత్తుకు వచ్చినట్టు కాదు; రాముడి ప్రతాపం నీకు తెలియదు," అని సుగ్రీవుడు శుకుడితో అన్నాడు.

అంతలో అంగదుడు సుగ్రీవుడితో, “వీడు దూతలాగా లేడు, వేగుల వాడని తోస్తున్నది. మనతో మాట్లాడుతూనే ఇవిర మంతా చూశాడు, వీణ్ణి పట్టుకొండి. లంకకు పోనివ్వకండి,” అన్నాడు.

సుగ్రీవుడి అజ్ఞానుసారం వానరులు శుకుణ్ణి మళ్ళీ పట్టుకున్నారు. శుకుడు మళ్ళీ అక్రోశిస్తూ, “ఓ రామా, దూతనైన నన్ను ఈ వానరులు రెక్కలు విరుస్తున్నారు, కళ్ళు పీకేస్తున్నారు,” అని పెద్దగా మొరపెట్టుకున్నాడు.

రాముడు కోతులతో చెప్పి శుకుణ్ణి కాపాడాడు. తరవాత అతను సముద్రుడికి నమ

స్కరించి చెయ్యి తల కింద పెట్టుకుని, సముద్రుడికి ఎదురుగా పడుకున్నాడు.

రాము డలా మూడు రాత్రులు గడిపాడు, అంతకాలమూ సముద్రుణ్ణి ధ్యానించాడు. కాని సముద్రుడు సాక్షాత్కరించలేదు. అతనికి కోపం వచ్చింది. లోకంలో మంచి వాళ్ళు అసమర్థులుగా గణించబడతారు. సముద్రుడు తనను అలాగే భావించి ఉంటాడు. అందుచేత రాముడు సముద్రుడికి తన ప్రతాపం చూప నిశ్చయించి, లక్ష్మణుడితో, “లక్ష్మణా, నా ధనుర్పాణా లిలా జయ్యి. సముద్రాన్ని ఎండించి, వానరులు కాలి నడకన లంకకు చేరేలాగు చేస్తాను. సముద్రంలోని జలమంతా భూమి పైకి పారేటట్టు చేస్తాను,” అన్నాడు.

అతను బాణాలు ఎక్కుపెట్టి వదిలాడు. అవి ధగధగ వెలిగిపోతూ వెళ్ళి సముద్రం ప్రవేశించి, సముద్రాన్ని అల్లకల్లోలం చేశాయి. సముద్రంలో బ్రహ్మాండమైన తరంగాలు పుట్టాయి, నీటి అడుగున ఉండే శంఖాలూ, ముత్యపు చిప్పలూ, భయంకరమైన సముద్ర ప్రాణులూ పైకి తేలాయి.

లక్ష్మణుడు రాముడి చెయ్యి పట్టుకుని, “ఇంక చాలు! ఊరుకో!” అన్నాడు. రాముడు వినిపించుకోలేదు.

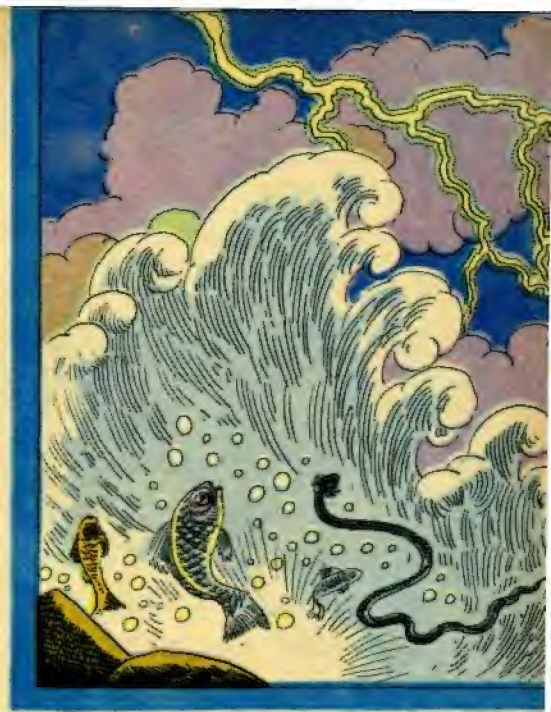

"సముద్రుడా! నిన్ను పాతాళం దాకా అగిర్చేస్తాను! నిలో ఉన్న ప్రాణులన్నిటినీ దహించేసి, నిన్ను ఇసుకపరగా చేసి వదిలేస్తాను! నా బలపరాక్రమాలు నీకు తెలియవు! నేను నిన్నేం చెయ్యగలనే తెలుసుకో లేకుండా ఉన్నావు!" అన్నాడు రాముడు, తనకు ప్రత్యక్షం కాని సముద్రుడితో.

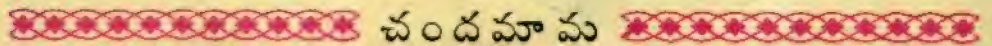
అతనిక భయంకరమైన బాణాన్ని తీసి బ్రహ్మాస్త్రం పరించి, చెవి దాకా లాగాడు. అతను దాన్ని వదిలిపెట్టక మునుపే భూమ్యాకాశాలు బద్దలయినంత పని అయింది; కొండలు అదిరాయి; లోకాలన్నిటినీ చీకటి ఆవరించింది; నదులూ, సరస్సులూ కలకపారాయి. సూర్యచంద్రుల, నక్షత్రాల గతులు తప్పాయి. చీకటి కమ్మింది. విడుగులు పడ్డాయి. ఆకాశాన ప్రచండమారుతాలు వీచాయి. వాటి వేగానికి మహావృక్షాలు విరుచుకు పడిపోయాయి. ఈ ఉత్పాతాల మధ్య సముద్రపు నీరు ఒక అమడ వెనక్కు పోయింది. సముద్రుడు వెనక్కు తగ్గటం చూసి రాముడు బాణం వదలలేదు.

అంతలోనే సముద్ర మధ్యంలోని బ్రహ్మాండమైన అలల మధ్య నుంచి సము

ద్రుడు, సమస్త నదులూ వెంట రాగా, వెలువడి వచ్చాడు. ఆయన దేహం వైడూర్యవర్ణంగా ఉన్నది; ఎర్రని మాలలూ, బట్టలూ ధరించాడు, రంగురంగుల పుష్పమాలికలు తలలో ధరించాడు; అనేకమైన బంగారు నగలు ధరించాడు; అతని మెడలోని ముత్యాల హారాల మధ్య కొస్తుభమణి యొక్క తోబుట్టువు ప్రకాశిస్తున్నది.

సముద్రుడు రాముణ్ణి సమీపించి, ముందుగా తానే రాముడి పేరు చెప్పి నమస్కరించి, "రామా, లోతు అన్నది నాకు స్వభావసిద్ధమైనది. అగుణాన్ని నేను వినర్హించలేను. కాకపోతే, వానరులు వారధి

కట్టెటప్పుడు వారికి సముద్ర ప్రాణుల భయం లేకుండా చెయ్యగలను, వారికి సహాయపడగలను,” అన్నాడు.

“అలా అయితే, ఎక్కుపెట్టిన ఈ అమో ఘాస్తాన్ని ఏమి చెయ్యను?” అని రాము డడిగాడు.

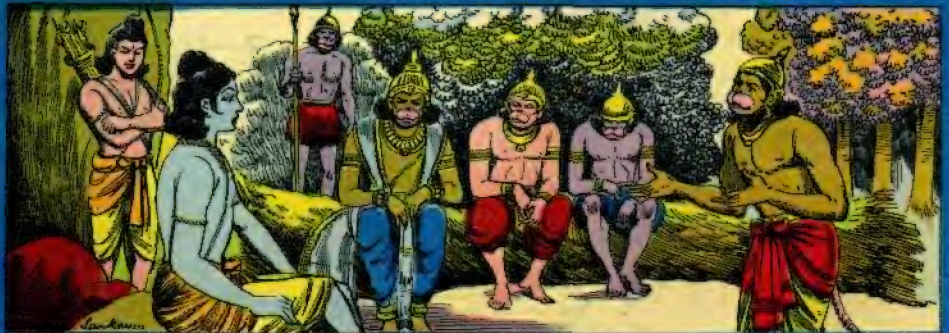
“ఇలా ఉత్తరంగా ద్రుమకుల్య మనే అందమైన ప్రదేశం ఉన్నది. అక్కడ భయంకరులైన దొంగలు కొందరుండి, నా జలాన్ని తాగి, సమస్త పాపకార్యాలూ చేస్తున్నారు. ఎంతో కాలంగా వారి స్వర్గ సహించ లేకుండా ఉన్నాను. నీ బాణాన్ని వారిపై ప్రయోగించు,” అని సముద్రుడు, రాముణ్ణి కోరాడు.

ఆ ప్రకారమే రాముడు తన బాణాన్ని ద్రుమకుల్యం పైన ప్రయోగించాడు. ఆ బాణం పడుగులాగా వెలుగుతూ వెళ్ళి పడినచోటుకు మరుకాంతార మని పేరు వచ్చింది. బాణం పెద్ద మోతతో భూమిని

చీల్చుకుని వెళ్ళిన చోట పాతాళం నుంచి జల పుట్టుకొచ్చింది. వ్రణకూపమని పేరు పొందిన ఆ జల ఎన్నడూ అగక ప్రవహి స్తూనే ఉంటుంది. ద్రుమకుల్యంలో ఉండిన దొంగలందరూ నశించారు.

అప్పుడు సముద్రుడు రాముడితో, “నీ సేనలో గల నలు డనే వానరో త్రముడు విశ్వకర్మ కొడుకు. శిల్ప విద్యలలో తండ్రికి తీసిపాడు. ఇతని చేత సేతువు నిర్మింప జెయ్యి. అది మునగ కుండా నేను చూస్తాను,” అన్నాడు.

ఈ మాట చెప్పి సముద్రుడు అంత ర్ధానం కాగానే నలుడు, “సముద్రు డన్న మాట నిజమే. నేను సేతువు నిర్మించ గలను. నా శక్తి మరొకరు చెబితే బాగుం టుందని నాకై నేనే చెప్ప దలచలేదు. కావలిస్తే వానరులందరూ కలిసి ఇప్పుడే సేతు నిర్మాణం ప్రారంభించవచ్చు,” అన్నాడు రాముడితో.

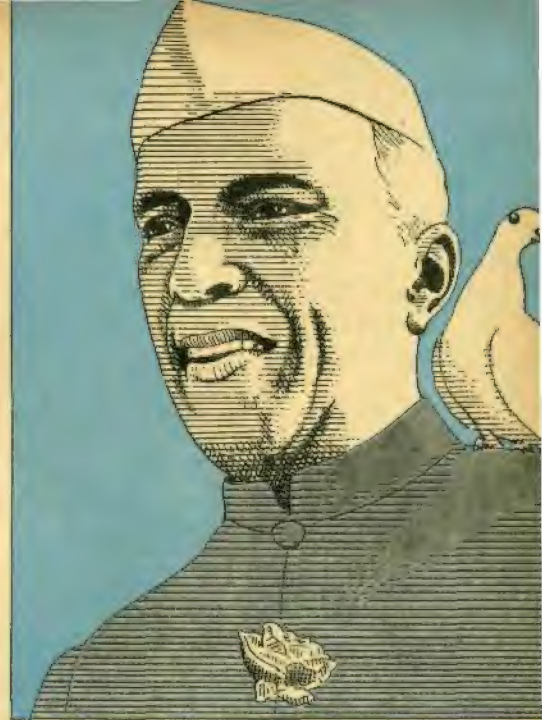

నేస్రూ కథ

2

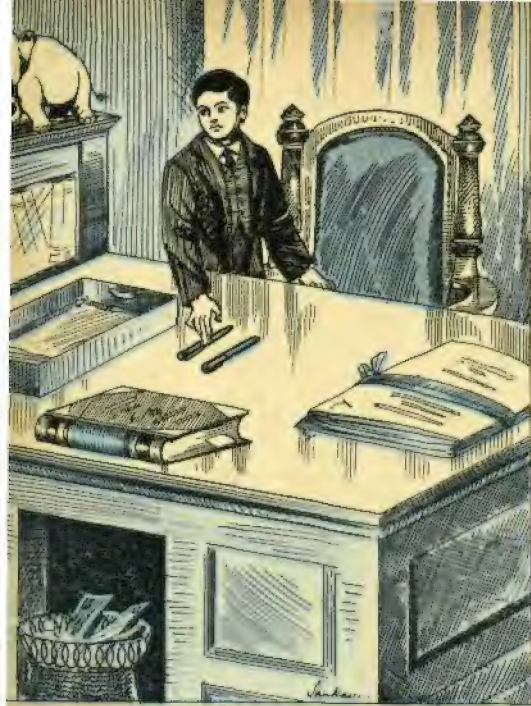
1889 నవంబరు 14, మార్గశిర బహుళ సప్తమినాడు అలహాబాదులో మోతీలాలుకు ఒక కుమారుడు కలిగాడు. అతనే జవాహర్ లాల్. సంపన్నుల బిడ్డ, తొలి సంతానం; మరి పదకొండేళ్ళపాటు ఆ దంపతులకు పిల్లా, పాపా కలగనే లేదు. అందుచేత జవాహర్ లాల్ చాలా గౌరవంగా పెరిగాడు. కాని అతనికి తన ఈడు వాళ్ళ సాంగత్యం లేదు. బళ్ళో వేస్తే తోటిపిల్లలతో ఆడుకునే అవకాశం ఉండేదేమో; కాని అతన్ని బడికి పంపక, ఇంటి వద్దనే పంతులమ్మ నూ, ట్యూటర్లనూ ఏర్పాటు చేశారు.

జవాహర్ వెంట అస్తమానమూ ఉండి, చదువు చెప్పిన పంతులమ్మ అంగ్ల స్త్రీ. మోతీలాల్ మిత్రులలో అంగ్లేయు లుండే వారు. వారు తరచు మోతీలాల్ కోసం వస్తూ ఉండేవారు. ఈ అంగ్ల వ్యక్తులపై జవాహర్ లాలుకు చాలా గౌరవం ఉండేది. అయితే భారతదేశాన్ని తమ అధీనంలో ఉంచుకుని పరిపాలిస్తూ, భారతీయులను హీనంగా చూసే అంగ్లేయుల జాతిపైన అతనికి చాలా కోపంగా ఉండేది. ఎందు

కంటే ఈ అంగ్లేయుల అహంభావాన్ని గురించి అనేక నిదర్శనాలను పెద్దవాళ్ళు మాటల సందర్భంలో చెప్పుకునేవారు. జవాహర్ లాలు బంధువర్గంలో ఒకత నుండే వాడు; వీలున్నప్పుడల్లా ఇంగ్లీషువాళ్ళతోనూ, అంగ్లే ఇండియనులతోనూ కొట్లాటలకు దిగే వాడు. ముఖ్యంగా రైలు ప్రయాణాలలో ఈ తగాదాలు జానిగా ఉండేవి. రైళ్ళలో అంగ్లేయులకు ప్రత్యేకమైన పెట్టె లుండేవి. మామూలు పెట్టెలలో కూడా "దొరలు" ఎక్కి కూర్చున్నారంటే భారతీయులను ఎక్కినిచ్చేవారు కారు. పార్కుల్లో కూడా

‘చందమామ’

తెల్లవాళ్ళకు ప్రత్యేకమైన బెంచి లుండేవి. ఇలాంటి సంగతులు వింటూంటే జవాహర్‌కు మండిపోయేది.

స్నేహితులతో కలిసి కులాసాగా కబుర్లు చెప్పకునేటప్పుడు మోతీలాల్ ఇల్లెగిరి పోయేటట్టు నవ్వేవాడు. ఆయన నవ్వు గురించి అలహాబాదులో అందరూ చెప్పకునే వారు. మోతీలాల్ దేహబలమూ, ధైర్యమూ, తెలివితేటలూ చూసి జవాహర్లాల్ ఎంతో గర్వపడేవాడు; పెద్దయితే తాను కూడా ఆలా తయారు కావాలని వాంఛించేవాడు.

తండ్రి అంటే అభిమానంతోపాటు అతనికి భయం కూడా ఉండేది. ఎందు

కంటే మోతీలాల్ నవ్వులాగే ఆయన క్రోధం కూడా అపూర్వమైనది. ఆయన పనివాళ్ళ మీద గాని ఇతరుల మీద గాని అలిగినప్పు డతను వణికిపోయేవాడు. ఆయన అగ్ర హన్ని పోలినదాన్ని పెద్దయాక కూడా తాను ఎన్నడూ చూడలేదని జవాహర్లాలు చెప్పుకున్నాడు.

ఈ అగ్రహానికి ఒకసారి జవాహర్లాల్ గురి కావటం జరిగింది. అతను అయిదారేళ్ళ కుర్రవాడై ఉన్నప్పుడు తన తండ్రి ఆఫీసు బల్లపైన రెండు ఫౌంటెన్ పేనాలుండటం చూసి, తన తండ్రికి రెండెందుకని ఒకటి తాను తీసేసుకున్నాడు. పోయిన పేనా కోసం ఇల్లంతా గాలింపు జరగటం చూసి బెదిరిపోయి, ఆ కలం తాను తీసినట్టు చెప్పలేకపోయాడు. చివరకు దొంగ తనం బయట పడింది. జవాహర్లాలును తండ్రి చితకగిట్టేశాడు. ఒళ్ళు హూనమై జవాహర్లాలు తల్లిని ఆశ్రయించాడు.

తనను శిక్షించాడని జవాహర్లాలు తండ్రి పై కసి పెట్టుకోలేదు. శిక్ష పెద్ద మోతాదులో ఇవ్వబడినప్పటికీ సకారణంగానే ఇవ్వ బడినట్టు అతనికి తోచింది. తండ్రి పై ఎంత ప్రేమాభిమానాలున్నా, వాటితోబాటు భయం కూడా ఉండేది, కాని అతనికి తల్లి అంటే

ఏమీ భయం లేదు. అతను ఏంచేసినా ఆమె ఏమీ అనేది కాదు. పై పెచ్చు ఆమె పైన కాస్త ధాష్టికం కూడా చేసేవాడు. తండ్రి దగ్గర కన్న తల్లి దగ్గర ఎక్కువ కాలం గడిపేవాడేమో, అతను తండ్రికి చెప్పని విషయా లేన్నో తల్లితో చెప్పకునే వాడు. ఆమె పట్టలాటి మనిషి, అతను చిన్న వయసులోనే ఆమె అంత ఎత్తూ ఎదిగాడు, ఆమెను తనతో సమంగా భావించేవాడు. ఆమె అందమూ, అతి చిన్న హస్తాలూ, పాదాలూ అతనికి ఎంతో ముచ్చటగలిపేవి.

మోతీలాల్ కు చదువు చెప్పిన మున్సి ముబారక్ అలీ అనే ముసలివాడి దగ్గర కూడా జవాహర్లాలుకు చాలా చనువుండేది. 1857 తిరుగుబాటులో ఆయన కుటుంబానికి గల సర్వస్వమూ పోయింది. ఇంగ్లీషు సైనికులు ఆయన బంధు వర్గంలో చాలా మందిని చంపారు. ఈ ఆనుభవం మూలంగా ఆయన చాలా సహనం నేర్చుకున్నాడు. ముఖ్యంగా పిల్లల పట్ల ఎంతో మృదువుగా ఉండేవాడు. తనకు ఏ బాధ కలిగినా, ఏ కష్టం వచ్చినా జవాహర్ ఈ మున్సి దగ్గర చెప్పకునేవాడు. ఆయన డెక్కల్ దూరి కూర్చుని అరేబియన్ నైట్స్ కథలూ, 1857 తిరుగుబాటు గాథలూ వినేవాడు. ఈ మున్సి

చాలా ఏళ్ళు బతికి, జవాహర్ లాల్ బాగా పెద్దవాడయ్యాక పోయాడు.

జవాహర్ తన తల్లి నుంచి పెత్తల్లి నుంచి రామాయణ భారత కథలు వినేవాడు. అతని పెత్తల్లి (పెత్తండ్రి నందలాల్ భార్య) అంతులేని పురాణ కథలు చెప్పేది. మత సంబంధమైన ఆచారాలూ, పూజలూ ఆడ వాళ్ళ మాత్రమే పాటించేవారు. మోతీలాల్, ఆయన అన్నల కొడుకులూ మత విషయాలను గురించి కాస్త వెటకారంగా మాట్లాడేవారు. జవాహర్లాల్ అప్పుడప్పుడూ తల్లి వెంటా, పెత్తల్లి వెంటా గంగకు వెళ్ళి స్నానం చేసేవాడు. అప్పుడప్పుడూ దేవాలయాలకు

కూడా వెళ్ళివాడు, గొప్ప గొప్ప సన్యాసులను సందర్శించేవాడు. కాని ఇవేవీ అతనికి అంతగా పట్టేవి కావు.

పండగలు వచ్చేవి. వసంతోత్సవం (హోలీ), వచ్చేది. ఒకరిమీద ఒకరు రంగు నీళ్ళు కొట్టుకునేవారు. దీపావళికి ప్రమిదలలో వేలకొద్దీ దీపాలు వెలిగించి ఇంటినిండా పెట్టేవారు. కృష్ణాష్టమి, రామలీలా, దసరా మొదలైన వాటికి ఉత్సవాలు జరిగేవి. రక్షాబంధనం ఒక పండగ. ఇవి గాక ముహూర్తం, ఈడ్ లాటి ముస్లిమ్ పండగలలో కూడా జవాహర్ పాల్గొనేవాడు. ఈడ్ రోజులలో ముస్లిం మిఠాయి పెట్టేవాడు. ఇతర ప్రాంతాల హిందువులకు లేని పండగలు కొన్ని కాశ్మీరు హిందువులకుండేవి. వాటిలో నవరోజ్ (సంవత్సరాది) ఒకటి. ఆ రోజు అందరూ కొత్త బట్టలు కట్టుకునేవారు.

కాని జవాహర్లకు అన్నిటినీ మించిన గొప్ప పండగ తన పుట్టినరోజు పండగ.

అందులో తానే ప్రధానవ్యక్తి. ఆ రోజు ఉదయాన్నే అతన్ని గోధుమలతోనూ, ఇతర వస్తువులతోనూ తులతూచి ఆ వస్తువుల నన్నిటినీ బీదవాళ్ళకు పంచేవారు. తరవాత అతనికి కొత్త దుస్తులు తొడిగి, కానుక లిచ్చే వాళ్ళు. ఆ తరవాత విందు జరిగేది. అతని కల్లా ఒకటే విచారం—తన పుట్టిన రోజు ఎప్పుడోగాని రాదే అని. తరుచుగా తన పుట్టిన రోజు పండగ చెయ్యమని అతను ఆందోళన లేవదీశాడు కూడా!

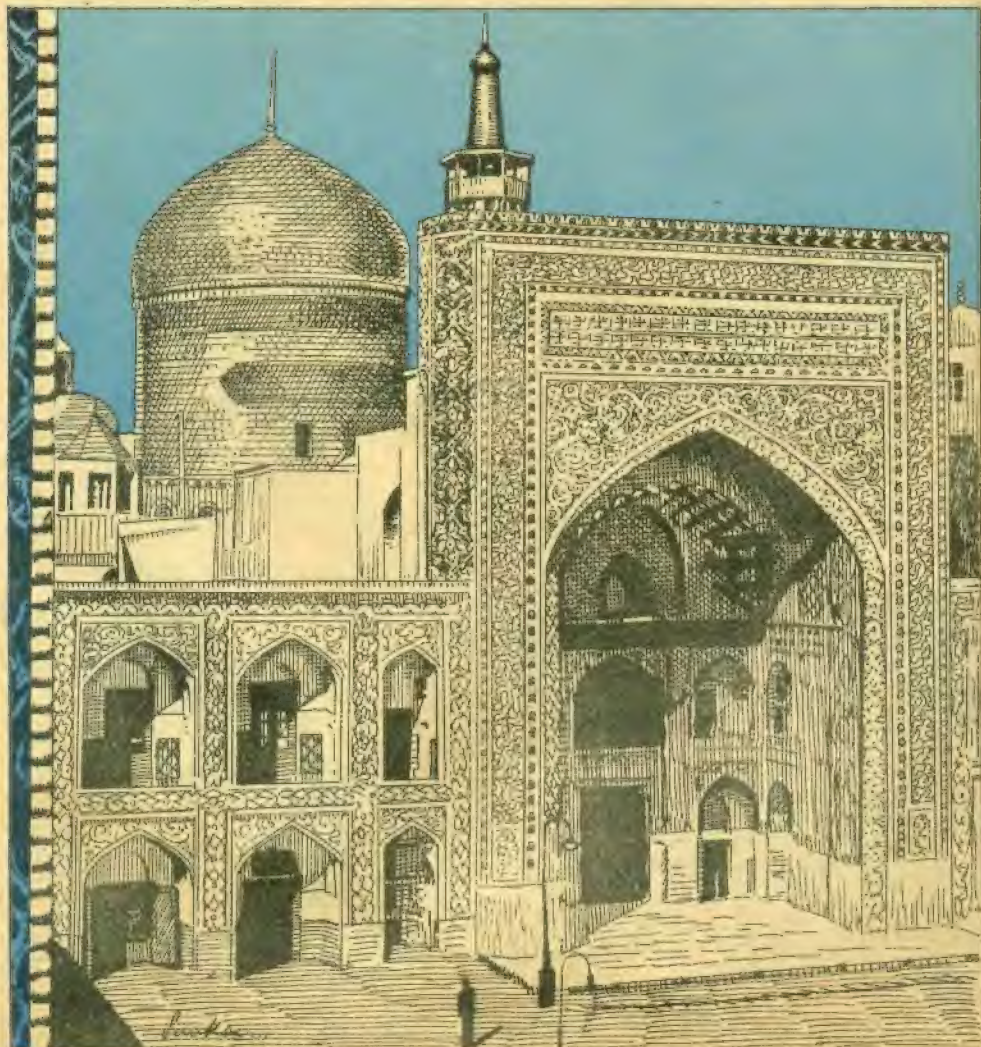
అప్పుడప్పుడూ పెళ్ళిళ్ళు తగిలేవి. దూర గ్రామాలకు ప్రయాణమై వెళ్ళేవారు. ప్రయాణాలు భలే సరదాగా ఉండేవి. పిల్లల ఇష్టమే ఇష్టం. పెళ్ళివారింట ఎన్నో కుటుంబాల పిల్లలు కలుసుకునే వారు—అడ పిల్లలూ, మగ పిల్లలూ కూడా. అలాటప్పుడు జవాహర్ కు ఒంటరితనం ఉండేది కాదు. ఎంత అల్లరి చేసినా పెద్దవాళ్ళు అదుపు చేసేవారు కారు. —(ఇంకా వుంది)

33. ఇమామ్ రిజా సమాధి

ఇమామ్ రిజా, ఖలీఫా కాసున్న తరుణంలో ఎవరో విషం పెట్టి చంపారట. ఆయన సమాధి మేషెర్లో ఉన్నది. ఏటా లక్షమంది షియా తెగకు చెందిన ముస్లాము లీ సమాధిని సందర్శించి మొక్కుకుంటారు. అరేబియన్ సైట్స్ కథలలో వచ్చే ఖలీఫా హరూన్ ఆల్ రషీద్ను ఇక్కడే పాతిపెట్టారు.

బహుమతి
పొందిన వ్యాఖ్య

మాతృమూర్తి చెంత

పంపినవారు :
పి. సి. సంతకులు, రాజమండ్రి

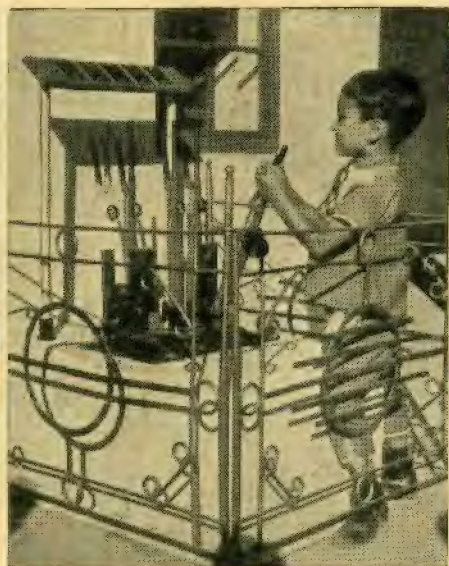
బహుమతి
పొందిన వ్యాఖ్య

పాప కేమి చింత

పంపినవారు :
పి. సి. పంతులు, రాజమండ్రి

పోటోవ్యాఖ్యల పోటీ :: బహుమానం రు. 10 లు

ఈ ఫోటోల వ్యాఖ్యలు 1964 అక్టోబర్ నెల సంచికలో ప్రకటించబడును.

- ★ పై ఫోటోలకు సరిపస వ్యాఖ్యలు ఒక్క మాటలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ సంబంధం వుండాలి.)
- ★ ఆగస్టు నెల 20-వ తేదీలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తరువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశీలింపబడవు.
- ★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్తమంగా వున్న సెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10/లు బహుమానం.
- ★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పోస్టుకార్డుపైన (వాసి, ఈ అక్షరముకు సంపాది:-చందమామ పోటో వ్యాఖ్యల పోటీ, మద్రాసు-26.

ఆ గ స్టు నె ల పో టీ ఫ లి తా లు

మొదటి ఫోటో : మాతృమూర్తి చెంత

రెండవ ఫోటో : పాప కేమి చింత

పంపినవారు : పెమ్మరాజు చిట్టిపంతులు

c/o శ్రీ పెమ్మరాజు కామేశ్వరరావు, రాజమండ్రి-3

బహుమతి మొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

మీ బిడ్డ పెరుగుదలను ఆరికట్టే అజీర్తిని అలక్ష్యం చెయ్యకండి!

అమృతాంజన్
లిమిటెడ్ వారి
గ్రైప్ మిక్చర్

మీ బిడ్డ పాకటం, కూబోటం, నిలబడటం, నడవటం నేర్చుకోవాలి, తూకం రెట్టింపు పెరగాలి-అన్నీ తొలి యేడాదిలో! మీ బిడ్డ అరోగ్యంగా పెరగటానికి జీర్ణశక్తిలో స్వల్పలోపం కూడా అభ్యంతరం కలిగించకుండా మీరు శ్రద్ధ వహించాలి.

అజీర్ణ సూచన కనిపించగానే మీ బిడ్డకు అమృతాంజన్ గ్రైప్ మిక్చర్ ఇవ్వండి. దానివల్ల, పళ్లు వచ్చేటప్పుడు కూడా ఏమీ చిరాకు కలగకుండా ఉంటుంది.

జ్ఞాపకం ఉంచుకోండి, అమృతాంజన్ గ్రైప్ మిక్చర్ తయారు చేస్తున్నవారు సుప్రసిద్ధమైన నెస్టలె నివారిణి అమృతాంజన్ తయారు చేసే వారే. మీరు నిస్సందేహంగా వాడవచ్చు.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్, మద్రాసు, పొంబాయి, కలకత్తా, న్యూ ఢిల్లీ

JWT/AM/G/2615 A

తెన్నవంటలకు శ్రేష్ఠమైన
నూనెలు

అగ్గమాయ్ కబురీన
ఎ.యస్. బ్రౌండ్
బాబుపప
నూనె

అగ్గిమాంసం తావిడిన
మేనన్ బ్రాండ్.....

సువులనూనె

గోదావరిదేవి సువ్యులనుండి అయిదేళ్ళకర
మీసప్రత్యేకపద్ధతులతో తయారుకాబడినవి.
• రుబ్బిరంగు, సువాసనలతో ఆత్మపంటుపదార్థ
ములను ఆబుతమీసరుచిపంతముగ వేయను.
• దోగిగయలను చాలకాలము నిలవమీసను
ముక్కునుమీసబుడనీయవు. బూజుపట్టనీయవు.
• తలకు వాడినయెడల మీదనుకు వలదవేయను.
సెంట్రుకులను బూనిగూపెరుగునట్లు వేయను.
• 16, 4, 2. కి.గ్రా. దబ్బలలపేకింగు వేయబడుచున్నది.

ದ್ರಿಷ್ಟಿ : ೨

శ్రీ G. సుబ్బారావు, తెనాలి

శ్రీ B. గోపాలకృష్ణమూర్తి

1-3-166 రాజాముదలియూర్ స్టేషను
నకింద దాబాద్.

శ్రీ N. సత్యనారాయణ

B. H. ఏరియా, కద్దూ, జంపెద్వూరు

MFRS, తొలిసారి సుబ్బన్న & కో. నామినేట్

ఇప్పుడు!

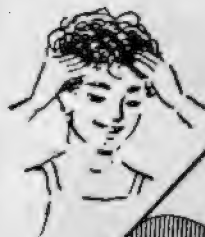
విశా ప్రియమైన

(నామేద్ రూపంలో)

ဇွန်

స్వాకింగ్ లో కూడా లభించుచున్నది

● வினாக்கள்

● కృష్ణ కృష్ణ

● పారిపోదు

కొద్ది బిగబిగబి గమక పనితలకు
కూడా మంచిది

సోద వీణెంట్టు మరయు ఎగుమతి రాదు:
ఎమ్.ఎమ్. ఐంజీవారా, అహమదాబాద్.
వీణెంట్టు:
ఎ. జ్యోతమ్ అండ్ కో., బొంబాయి-24

రుచికరమైన ఆహారమునకు

తుషార్ వనస్పతి

ఎ,డి
విటమినులతో
బలపరచబడినది

మంగళద్ర ఇండస్ట్రీస్ లి. కర్నూలు

ATP/TI-14 TEL

అలసట పోయి
హుషారు కలగాలంటే...

మీరూ అంగీకరిస్తారు

టాటా-ఫిన్లే

టీ

సాటిలేని టీ!

టాటా-ఫిన్లే టీ కఠిన వృత్తి కరమైన దేముంది! ఇందుకు కారణాలు:—

తాజా టీ

తాజాగా పుండుటకు టాటా-ఫిన్లే టీని ప్రత్యేకమైన ప్యాకింగ్ లో
సురక్షితముగా భద్రపరచుతారు.

పరిమళమైన టీ

అతి సున్నితమైన పరిమళమిస్తుంటుంది కావలసిన కోమలమైన ఆకులను యెన్నలనే
టాటా-ఫిన్లే టీలో ఉపయోగిస్తారు.

ఉత్తమ టీ

టాటా-ఫిన్లే టీ మృదు (ఫ్రెండింగ్) అని విప్లవకావో చేస్తారు. కనుకనే ఈ టీ
చక్కగా చురుకైనగా పుండుంది.

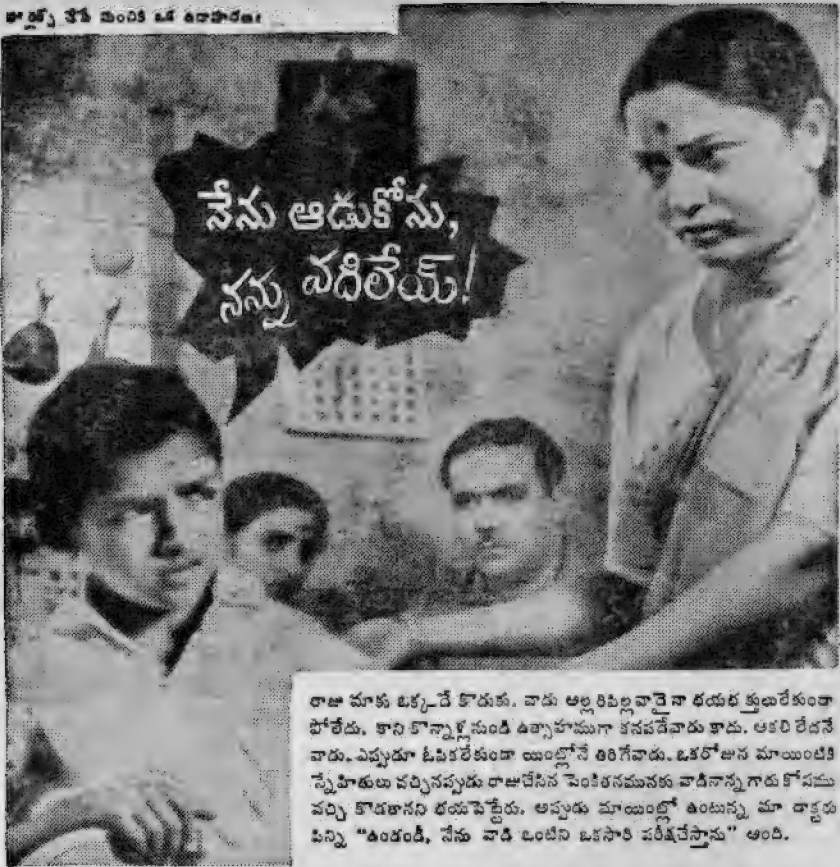
టాటా-ఫిన్లే టీ వ్రాగండి; అనంతము అందుకోండి!

ఈ ప్రపంచంలోని, ప్యాకింగ్ లో ఉన్న
టాటా-ఫిన్లే టీ బావిడుమంది.
ప్రెస్టేజ్ గాల్ఫ్ కింగ్ - రుంజీరు మిన అన్
రిటర్ - టెనీస్ బి రింగు ప్యాకేజ్
మిలాటో-రెండి రింగు ప్యాకేజ్
ఎహూర్-నారీంజ రింగు ప్యాకేజ్
నాన్-వీర రింగు ప్యాకేజ్

రాజు మాకు ఒక్కడే కొడుకు. వాడు అల్లరిపిల్లవాడైనా తయరే క్లుప్తమేమోనా పోలేడు. కాని కొన్నాళ్లనుండి ఉబ్బాచూముగా కనపడేవాడు కాదు. అకలి రేతనే వాడు. ఎప్పుడూ ఓపికలేకుండా యింట్లోనే తిరిగేవాడు. ఒకరోజున మాయంటికి స్నేహితులు వచ్చినప్పుడు రాజుదేసిన పెంకితనమునకు వాడినాన్నగారు కోపము వచ్చి కొడకానని తయపెట్టేరు. అప్పుడు మాయంట్లో ఉంటున్న మా రాక్షసు పిన్ని "ఉండండి, నేను వాడి లంటని ఒకసారి పరీక్షిస్తాను" అంది.

పిల్లవానిని పరీక్షించే అవకాశం లభించింది. "రాజుకి ఓంట్లో ఏమీలేదు. ఏదీగే పిల్లలకు ఎంతో పోషణ కావాలి. అది వారికి అభివృద్ధికి పాత్ర చివరకు ఉంటుంది. రాజుకి రోజూ హార్లిక్స్ ఇవ్వండి. వాడు మళ్లీ చురుకుగా అడుగుపాడుతూ ఉంటాడు."

రాజుకి ప్రతిరోజూ హార్లిక్స్ ఇచ్చేము. కొన్ని వారాల్లోనే వాడు మామూలుగా కనపడేవాడు. పెంకితనము అన్న మాటలేకుండా పోయిగా. చురుకుగా కనపడ్డాడు. పిన్ని. హార్లిక్స్ ఇచ్చేసమేమే మేము ఆస్పత్రిలో చురుకుపోము!

హార్లిక్స్ అదనపు శక్తిని కలిగియును!

బాలచిత్ర సమితి

(పిల్లల ఫిలిమ్ సంఘం - ఇండియా)

హింగోరాణి హృన్

డాక్టర్ ఆనిమిసెంట్ రోడ్డు

వెర్రి, బొంబాయి - 18

కార్యదర్శి మనవి

పిల్లల కోసం చిత్రాలు తయారుచేయటానికి తగిన కథలు కావాలి. కథలతో పాటు రెండు అరటావులకు మించని కథా సంగ్రహం కూడ ఇంగ్లీషులోగాని హిందీలో గాని మామూలు పోస్టులో పంపాలి.

కేశవర్ధిని

వాదితే నిడుపాటి నిగనిగలాడే కేశములు పెరుగును. జీవరహితమైన శిరోజాలకు క్రొత్త అందము వచ్చును. చక్కటి సువాసన గల కేశవర్ధినితో ఆరోగ్యవంతమైన కురులను సృష్టించుకొండి.

కేశవర్ధిని రెడీ మిక్స్డ్ హెయిర్ ఆయిల్

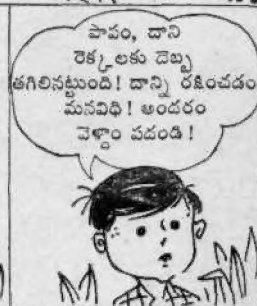
ఇప్పుడు క్రొత్తగా ప్రవేశపెట్టబడినది. ఎన్నెన్నో సుగుణాలు గల కేశవర్ధిని షాంపూను ప్రతి ఆదివారం తప్పక వాడుట నియమంగా పెట్టుకొనండి. తయారుచేయువారు: కేశవర్ధిని ప్రాడక్ట్స్, జైల్ రోడ్, కోయంబత్తూరు-1

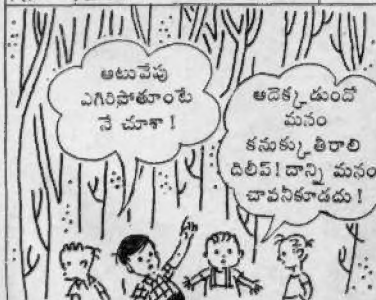
దివ్య భృందం అన్వేషణ

మాడు దిలీప్!
ఆ రామచిలుక సరిగా ఎగర
లేకుండా వుంది!

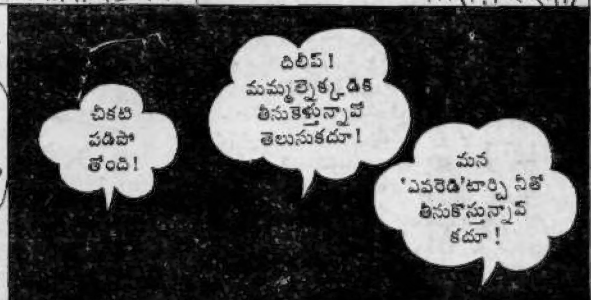

పాపం, దాని
రెక్కలకు దెబ్బ
తగిలినట్లుంది! దాన్ని రక్షించడం
మనవిధి! అందరం
చెల్లాం పడండి!

అటువైపు
ఎగిరిపోతూంటే
నే చూశా!

అదెక్కడుందో
మనం
కనుక్కుతిరాలి
దిలీప్! దాన్ని మనం
చావనికూడదు!

చికటి
పడిపో
తేంది!

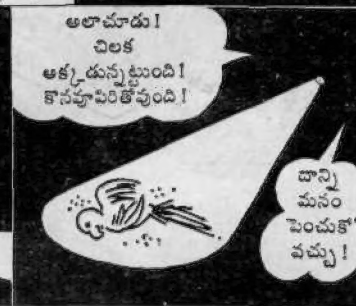
దిలీప్!
మమ్మల్నెక్కడిక
తీసుకెళ్తున్నావో
తెలుసుకదూ!

మన
'ఎవరెడి' బార్ని నితో
తీసుకొస్తున్నావ్
కదూ!

మీరు చెప్పాలా!
తెస్తున్నా
అబ్బాయిలా!

దిలీప్
దిలీప్!

అలాచూడు!
చిలక
అక్కడున్నట్లుంది!
కొవ్వూపిరితోవుంది!

దాన్ని
మనం
పెంచుకో
వచ్చు!

నిజంగా మన
'ఎవరెడి' బార్ని
దాన్ని రక్షించింది!

JWTUC 1776

ప్రయాణము

ఎంతో

ఆనందముగా

ఆవుటుకు...

జె.బి. మంఘరామ్స్ వారి
ప్రసిద్ధిగాంచిన చిన్న ప్లను
మీరయ్య మెళుకులను తినుకు చెడలే
మీ ప్రయాణము ఆనందముగా
అయిపోతుంది. ఇవి ప్రత్యేకమైన,
శిశుకరమగు వర్ణములతో
తయారుచేయబడినవి.

జె.బి.మంఘరామ్స్
చిన్న-ట్టు

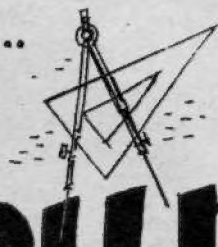
ఎవరైనా చిన్న
శిశువులతోను మరియు
కేంద్రములకు
అతిమైవ్వము.

జె.బి.
మంఘరాం
అండ్ కం.
హైదరాబాద్ &
చంద్రాపూర్.

© 1964

FOR PRECISION IN...

Colour Printing

By Letterpress...

...Its B. N. K's., superb printing
that makes all the difference.

Its printing experience of
over 30 years is at the
back of this press superbly
equipped with modern
machineries and technicians
of highest calibre.

B. N. K. PRESS PRIVATE LIMITED.

CHANDAMAMA BUILDINGS,

MADRAS - 26

